Тошкент ҳақиқати

№ 45 (10.471).
1993 йил 20 апрель сешанба
Нархи 8 сўм.

1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН НАШР ЭТИЛМОҚДА.

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси

СЕШАНБА, ПАЙШАНБА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ.

Ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг учрашуви

Ислом КАРИМОВ:

«ОРҚАГА ҚАЙТИШ ЙЎҚ. ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЙЎЛИ БИТТА—МУСТАҚИЛЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАБ, ОЛҒА БОРИШ!»

Тасодифми, йўқми, ҳар ҳолда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг самолёти «Минск-2» аэропортига ҳаммадан кейин қўйиди. Шу пайт Беларусь ҳукуматининг шаҳар ташқарисидаги қароргоҳида Борис Ельцин, Леонид Кравчук, Нурсултон Назарбоев, Ҳамдўстликдаги мустақил давлатларнинг бошқа раҳбарлари уни кутиб туришарди. Шу боисдан Ислом Каримов тушган самолёт пиллапояси ёнида журналистлар унга кетма-кет саволлар ёғдиришаётганида Беларусь Олий Кенгашининг раиси Станислав Шушкевич дамбадам соатига қараётгани учрашув мезбонининг бирмунча бетоқат бўлаётганидан дарак берарди. Ислом Каримов эса бунга парво қилмасди. У довулдек ёғилган саволларни эшитиб, шундай жавоб қайтарди:

— Учрашувни зудлик билан ўтказишга қарор қилинди. Охир оқибатда биз қандай қарорга келишимизни равшан билмасам ҳам, шуни аниқ айта оламан: Россия Президенти Ельцинга ва парламентга ишонч билдириш юзасидан 25 апрелда ўтказиладиган референдум асосий масалага: Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги бундан буён яшайдими ёки йўқми?— деган саволга жавоб беради. Бир қанча оммавий ахборот воситалари вакилларининг гўё Ўзбекистон Республикаси МДҲда қатнашишдан бош тортади, деган гаплари — ғирт ёлғон. Биз бирлашув жараёнларини ривожлантириш учун изчил ҳаракат қилиб келяпмиз. Бу ҳаракат аввалгидек қоғозда эмас, балки амалда бўляпти. Нега десангиз, шу дамгача 270 та ҳужжат қабул қилинди. Афсуски, улардан биронтаси наф бермаяпти... Ўзбекистон ўзининг тараққиёт йўлини танлаб олган. Аммо МДҲ ҳамкорлигининг энг мақбул ва энг мақданий шакли эканига ишончим комил. Ҳозирги энг муҳим вазифа — таъсирчан ҳаракат омилини ишлаб чиқиб, шу тариқа мазкур ижтимоий-сиёсий тузилмадан баъзи кимсаларнинг қулай ниқоб сифатида фойдаланишига чек қўйишдан иборат.

Ислом Каримов дарҳол бошқа давлат бошлиқлари мунтазир бўлиб турган Беларусь ҳукуматининг шаҳар ташқарисидаги «Заславль-1» қароргоҳига йўл олди.

Мўъжазгина бино ичида нима гаплар бўлгани фақат ўн нафар сиёсатчига маълум (Асқар Акаев ўрнига Минскка Қирғизистон вице-президенти келди, Сапармурод Ниёзовнинг ваколатларини эса Туркманистон парламентининг спикери бажарди). Ишончли манбалардан маълум бўлишича, МДҲ давлатлари бошлиқларининг навбатдан ташқари мажлисида раислик қилиш Ислом Каримовга таклиф этилган. У таклифни рад этди, Бу—сиёсатчининг пухта мулоҳазаси эди. Ҳар ҳолда учрашувни амалда уч раҳбар — Борис Ельцин, Нурсултон Назарбоев ва Станислав Шушкевич тайёрлашган эди. Бинобарин, мажлисда ўз мақсадларини кўзловчи арбобларни «жиловлаб» туриш Каримовнинг характерига мос келмас эди. Мажлис қатнашчиларининг кўплари аниқ кун тартибини Беларусь пойтахтига келганларидан кейингина билишган эди...

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕК ВА ТОЖИКДА БИР АЗМУ ҚАРОР: ДЎСТЛИК ВА ҚАРДОШЛИК МАНГУ БАРҚАРОР!

ТОШКЕНТ—ЛЕНИНОБОД ВИЛОЯТЛАРИ:

Ҳамкорлик шартномалари имзоланди

Илгари хабар қилинганидек, Тошкент ва Ленинобод вилоятлари ўртасида дўстлик ҳамда ўзаро ҳамкорликни янада барқарорлаштириш, ана шу алоқаларни шартномалар орқали изчил ривожлантиришнинг янги истиқболлари очилди, бу соҳада дастлабки қадамлар қўйилди. Икки вилоят ўртасидаги шартнома ва улар иловалари лойиҳасини ишлаб чиқиш учун Тошкент вилоят ҳокими ва халқ депутатлари Ленинобод вилоят Кенгаши ижроқўми раиси қарори билан тузилган ишчи гуруҳлари тегишли соҳалар бўйича доимий ҳамкорлик қилиш юзасидан аниқ таклифларни тайёрлаб, уларни расмий ҳужжатларга киритдилар.

Шартномаларни тайёрлашда иштирок этувчи икки томон вакиллари биргаликда катта ишларни амалга оширдилар. Ленинобод вилоят ижроия қўмитаси томонидан тузилган ишчи гуруҳлари бу ерда икки кун бўлиб, имзоланадиган ҳужжатларни умумлаштиришда бевосита қатнашганликлари ҳақида илгари матбуотда маълум қилинган эди.

Ана шу ташкилий ишлар ниҳоясига етказилгач шартномаларни Ленинободда имзолашга келишилган эди. Шунга мувофиқ Тошкент вилояти ҳокими С. Д. Сайдалиев бошлиқ делегация ва унга кўмаклашувчи ишчи гуруҳлари аъзоларидан иборат вилоятимиз вакиллари Ленинободда икки кунлик ташрифда бўлишди.

Қардош ленинободлик дўстларимиз 15 апрель куни Тошкент вилояти вакилларини зўр қувонч ва алоҳида шодиёна билан кутиб олдилар, вилоятнинг минглаб вакиллари пешвоз чиқдилар, икки халқ дўстлигини улуғловчи табрик сўзлари янгради, Ленинобод шаҳар ва қишлоқлари, турли меҳнат жамоалари байрам тусини олди, учрашувлар умумхалқ шодиёнасига айланди.

15 апрель куни Тошкент ва Ленинобод вилоятлари ўртасида иқтисодий, илмий-техникавий ва ижтимоий соҳалар бўйича доимий ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги шартнома тантанали вазиятда имзоланди. Ана шу тарихий маросимга бағишланган йиғилиш икки қардош халқ дўстлиги, ҳамкорлигининг ёрқин намойишига айланди.

Шартномани Тошкент вилояти ҳокими С. Сайдалиев ва халқ депутатлари Ленинобод вилоят кенгаши ижроия қўмитаси раиси А. Ҳамидов ўртоқлар имзоладилар.

16 апрель куни тошкентлик меҳмонлар Ленинобод шаҳар ва районлари, қишлоқлари, хўжаликлар, йирик саноат корхоналари, ташкилот ва муассасаларда бўлиб, уларнинг ҳаёт ва меҳнат фаолиятлари билан яқиндан танишдилар, меҳнаткашлар оммаси билан бевосита мулоқотлар ўтказдилар, турли учрашувларда иштирок этдилар. Бу ташриф ва учрашувлар Тошкент ва Ленинобод вилоятлари меҳнаткашлари бир-бирлари билан нақадар яқин, қадрдон ва қардош эканликларини яна бир бор яққол намойиш этди.

Қуйида икки вилоят ўртасида имзоланган шартноманинг баёни эълон қилинмоқда.

(Тошкент вилояти делегациясининг Ленинобод вилоятига қилган ташрифи тўғрисидаги батафсил ҳисобот газетада эълон қилинади).

Шартномани имзолаш пайти.

... Аз-қадим ўзбегу-тожик
эт билан тирноқ эрур,

Қон-қариндошлик шиораш
қўлида байроқ эрур,

Бир-бирин меҳмонга чорлаб,
йўлида муштоқ эрур,

Тоқати ҳижрон надорад,
васлига чанқоқ эрур,

Ушбу дўстлик ҳар қадамда
топгуси фатҳу зафар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЧОРВА, СУТ, КАРТОШКА, МЕВА-САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИ АСОСИЙ ТУРЛАРИНИНГ ЧЕГАРАЛАНГАН ХАРИД НАРХЛАРИНИ ЎЗГАРТИРИШ ВА АЙРИМ ОЗИҚ-ОВҚАТ МОЛЛАРИНИНГ ЧАКАНА НАРХЛАРИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ТЎҒРИСИДА

Сотиб олинаётган моддий-техника ва ёқилғи-энергетика ресурсларига қишлоқ хўжалигининг ҳаражатлари ортиб бораётганлиги муносабати билан ҳамда овқатбоп қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликларини, ижара, фермер ва бошқа хўжаликларни рағбатлантириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. 1993 йилнинг 20 апрелидан бошлаб чорва ва сутнинг чегараланган харид нархларини 1-иловага мувофиқ, картошка ва мева-сабзавот маҳсулотлари асосий турларининг чегараланган харид нархларини 2-иловага мувофиқ ошириш ҳамда қуруқ мева ва майизнинг харид нархларини шартномавий (эркин) нархлар тоифасига ўтказиш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлигининг Молия вазирлиги билан келишилган таклифи қабул қилинсин.

2. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини республикадан ташқарига олиб чиқиб кетишнинг Вазирлар Маҳкамаси 1992 йил 21 январда 23-сон қарори билан тасдиқлаган тартиби асосан сақлаб қолинсин.

1993 йил 20 апрелдан бошлаб корхоналар, хўжаликлар, тайёрлов ташкилотлари, кооперативлар, деҳқон (фермер) хўжаликлари, ижарачилар, шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг эгалари ва фуқаролар учун республикадан ташқарига олиб чиқиб кетиладиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларидан олинадиган бож миқдорлари 3-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

«Картошка, мева-сабзавот маҳсулотлари ва қуруқ меванинг харид нархларини ўзгартириш тўғрисида» Вазирлар Маҳкамаси 1992 йил 14 апрелда қабул қилган 188-сон қарор 3-ҳатбоши 2-бандининг амал қилиши сақлаб қолинсин. Бунда ҳукуматлараро битимлар ва тўғридан-тўғри хўжалик алоқалари бўйича республикадан ташқарига мева-сабзавот маҳсулотлари етказиб берувчи корхоналар, хўжаликлар ва ташкилотлар бож тўлашдан озод қилиниши белгиланган.

3. 1993 йил 20 апрелдан бошлаб айрим озиқ-овқат моллари чегараланган чакана нархларининг янги даражаси 4-иловага мувофиқ белгилансин.

4. Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги:

Ушбу қарорга берилган иловаларга мувофиқ янги харид нархлари ва чакана нархлар, шунингдек, қайтадан баҳолаш тўғрисидаги кўрсатмалар манфаатдор вазирликларга, идоралар, корхоналар ва ташкилотларга, Қорақалпоғистон Республикасининг Вазирлар Кенгашига, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига ўз вақтида етказилишини таъминласин;

«Ўзгўштсутсаноат» уюшмаси билан биргаликда чорва ва сутнинг ушбу қарорда белгиланган янги чегараланган харид нархлари асосида чегараланган чакана нархларда сотиладиган гўшт, қаймоғи олинмаган сут ва болалар овқатининг улгуржи нархларини бир ҳафта муддат ичида қайта кўриб чиқсин.

5. Барча мулкчилик шаклидаги корхоналар ва ташкилотлар ушбу қарорнинг 4-иловасидаги рўйхат бўйича маҳсулотнинг қолдиқларини 1993 йил 20 апрелгача бўлган ҳолатига кўра қайтадан баҳолаб, қўшимча нархлар суммасини тенг улушларда бюджетдан ташқари 746-ҳисоб рақамига ва ўзларининг муомаладаги маблағларини тўлдиришга ўтказсинлар.

6. Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 16 январдаги 34-сон қарори, 1992 йил 3 августдаги 358-қарори, Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 5 февралдаги 62-сон қарорига берилган иловадаги гўшт чакана нархларининг чегараланган миқдорлари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 16 октябрдаги 475-сон қарори 1-иловасидаги макарон маҳсулотлари, ўсимлик ёғи ва қаймоғи олинмаган сут чакана нархларининг чегараланган миқдорлари ўз кучини йўқотган деб топилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 17 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ВА ТОЖИКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЛЕНИНОБОД ВИЛОЯТИ ЎРТАСИДА ИҚТИСОДИЙ, ИЛМИЙ-ТЕХНИКАВИЙ ВА ИЖТИМОИЙ СОҲАЛАР БЎЙИЧА ЎЗАРО ҲАМКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЮЗАСИДАН ИМЗОЛАНГАН

ШАРТНОМАНИНГ БАЁНИ

Ўзбекистон Республикасининг Тошкент ва Тожикистон Республикасининг Ленинобод вилоятлари яхши қўшничилик муносабатларига асосланган ҳолда ҳар икки вилоят ҳудудида яшовчи аҳолининг қадриятларини тиклаш, кўмаклашиш ва иқтисодий, моддий, маънавий, маданий, маориф, қишлоқ хўжалиги, алоқа, транспорт, қурилиш соҳасида қадимдан давом этиб келаётган дўстлик алоқаларини сақлаш, мустаҳкамлаш, тенг ҳуқуқлик асосида икки вилоят халқ хўжалигининг барча тармоқларида, шаҳарлар ва туманлар ўртасида ўзаро манфаатли ҳамкорликни кенгайтириш, мол айирбошлаш муносабатларини ҳисобга олиб, ўзаро кўмаклашиш, хом ашё, маҳсулот етказиб бериш, олди-сотди алоқаларини томонлар 1993—1997 йилларда давом эттириш мақсадида шартнома имзоладилар.

Ана шу шартномада томонларнинг шаҳар ва туманлари, ташкилотлари, корхоналари, бошқа хўжалик юритувчи субъектлари тегишли шартномалар, аҳдлашувлар асосида ўзаро муносабатларни амалга оширишни, галдаги истиқболларини белгилаб олдилар.

Ҳар икки томон шартномада қайд этилган шартларни бажаришда зиммага олинган мажбуриятларга қатъий риоя этиш масъулиятини тўлиқ ўз зиммаларига олдилар.

Икки вилоят ҳамкорликни ривожлантириш, ўзаро маҳсулот етказиб беришни кучайтириш, нархларни ўзаро келишган ҳолда белгилашга келишдилар.

Томонлар тузилган шартномаларда кўзда тутилганидек ўзаро маҳсулот айирбошлашнинг ғоят қулай йўлини танлаб олдилар.

Ўзаро манфаатли иқтисодий ва ижтимоий муносабатларни ривожлантириш мақсадида томонлар Тошкент ва Ленинобод вилоятлари ҳудудида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш, қайта ишлаш ва сақлаш бўйича акционерлик шарти билан қўшма корхоналар яратишга қарор қилдилар.

Томонлар ўзаро маданий алоқаларни ривожлантириш, жумладан, икки вилоятда маданият кунлари ўтказиш, бадиий ҳаваскорлик жамоаларини айирбошлаш, меҳнаткашларнинг маданий ва маиший ҳаёти, фан ва техника ютуқлари билан таништирувчи тадбирларни биргаликда ўтказиш, ёшлар ташкилотлари билан доимий алоқа боғлаш, вилоят, шаҳарлар ва туманлар хотин-қизлар қўмиталари билан қизиқарли учрашувлар уюштириш ва турли миллий спорт жамоаларининг ўзаро мусобақаларини ўтказиб туришни мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблайдилар.

Соғлиқни сақлаш бўйича икки вилоят ўртасидаги ўзаро алоқаларни кенгайтириш, ахборотлар алмашиш, тиббий муолажалар кўрсатишда илғор тажрибаларни оммалаштириш, зарур бўлганда дори-дармон, тиббий ускуналардан ёрдам бериш, беморларни даволашда кўмаклашиш, халқ табобати йўли билан, яъни доривор ўсимликлар билан даволаш усулларини қўллашга ҳам келишиб олдилар.

Шартномада шунингдек, ҳар иккала вилоят газеталари, телевидение ва радиоси муҳарририятларига меҳнаткашларни икки вилоят ҳаётидаги муҳим янгиликлардан мунтазам хабардор қилиб бориш, ўзаро ахборотлар айирбошлаш, мазкур шартноманинг бажарилишини кенг ёритиб бориш тавсия этилди.

Икки буюк халқнинг миллий қадриятлари, қадимий урф-одатларини тиклаш мақсадида вилоятларнинг шаҳарлари ва туманлари ўртасида ўзаро манфаатли ҳамкорликни кенгайтириш, бир-бирларига кўмаклашиб ҳамкорликда иш олиб бориш йўли билан дўстлик ришталарини изчил мустаҳкамлаб бориш зарур деб ҳисобланди.

Уюшган жиноятчилик ҳамда гиёҳвандликка қарши кураш олиб боришда икки вилоят ички ишлар бошқармалари ва уларга қарашли бўлим ҳамда бўлинмалар ходимларининг ҳамкорлигини йўлга қўйишга ҳам алоҳида эътибор берилди.

Томонлар тузилган хўжалик шартномалари асосида мажбуриятларнинг бажарилишига кўмаклашадиган, имконият берадиган амалий ҳамкорликнинг янги, янада самаралироқ йўл-йўриқларини излаб топишга, бунинг учун шартнома имзоланган кундан бошлаб 30 кун ичида Тошкент вилояти Хўжанд шаҳрида, Ленинобод вилояти эса Тошкент шаҳрида Низомда келишган шартлар бўйича ҳаракат қилувчи хўжалик ҳисобидаги доимий ваколатхоналарини ташкил этишга келишиб олишди.

Ташқи иқтисодий алоқаларни юргизишда вилоятлар ўртасида ўзаро мунтазам ахборотлар алмашиш, бир-бирларига амалий ёрдам кўрсатишни ҳам лозим деб топдилар.

Ушбу шартномани амалга ошириш бўйича қўшимча икки томон розилиги ва ҳохиши билан қўшимчалар, ўзгартишлар киритилиши мумкин. Мазкур шартнома имзоланган кундан бошлаб амал қилади ва кучга киради.

Ўзбек ва тожик тилларида ёзилган шартнома 1993 йил 15 апрель куни Ленинобод вилоятида имзоланди. Унинг ҳар иккала нусхаси ҳам тенг ҳуқуқ ва қонуний кучга эгадир.

Шартномани Тошкент вилояти номидан вилоят ҳокими С. Сайдалиев ва Ленинобод вилояти номидан Халқ депутатлари вилоят кенгаши ижроия қўмитаси раиси А. Ҳамидов ўртоқлар имзоладилар.

Бекобод райони оқсоқоллари Ленинободга кетаётган вилоятимиз вакилларига фотиҳа бериб, оқ йўл тилаб қолдилар.

Матчоҳ районида тошкентликларни зўр шодиёна ва карнай-сурнайлар билан кутиб олишди.

Ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг учрашуви

Ислом КАРИМОВ:

«ОРҚАГА ҚАЙТИШ ЙЎҚ. ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЙЎЛИ БИТТА—МУСТАҚИЛЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАБ, ОЛҒА БОРИШ!»

(Давоми. Боши 1-бетда).

Журналистлар эса кутиб туришарди. Мустақил давлатлар Ҳамдўстлиги мувофиқлаштирувчи Кенгашининг биносидан улар ахборот-маданият марказига (собиқ Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг сиёсий маориф биносига) бориб келиб туришарди. Ҳаммалари нималар бўлаётганини билолмай ҳайрон эди. Ниҳоят, МДҲ мувофиқлаштирувчи маҳкамасидан аниқ ахборот олинди, иш жадвали бузилишига қарамай, давлат бошлиқлари мажлисхонага келишлари маълум бўлди. Одатдагидек суратга олиш учун уч дақиқа вақт берилди, шундан кейин ҳаммани журналистлар билан суҳбат бўладиган бинога боришга ўтиниб таклиф қилишди.

Давлат бошлиқлари ҳузурида эса Борис Ельцин баёнот берди. Бу баёнот Москва газеталарида тўла эълон қилинади. Бу ўринда унинг айрим қисмларинигина баён этмоқчимиз. Ажралиш жараёнлари даври ўтиб кетганига Россия Президентининг ишончи комил. Бузилган алоқаларни қайтадан тиклаш зарур. Миллатлараро жанжалларни тўхтатиш, ҳамдўстлик фуқаролари бемалол маданиятли ҳаёт кечиришлари учун имкони бўлган ҳамма ишни қилиш муҳимдир. Бунинг учун Россия бир қанча дастурлар мажмуини таклиф қилди.

Шундан кейин қора «Зил» ва «Чайка» машиналари карвони дарҳол маданият-ахборот марказий биносига етиб келди...

— Бир неча кун муқаддам ҳамдўстлигимиз давлат бошлиқларининг навбатдан ташқари учрашуви бўлишини бир неча кишигина билар эди, — Минск кенгашини бошқарган Нурсултон Назарбоев тайёр матнни ўқий бошлади. — Шундай бўлиши мантиқийдир. Аввалги ҳамма учрашувларда кўп-кўп ҳужжатлар қабул қилинди-ю, аммо улар қоғозда қолиб кетди. Шу сабабли МДҲ давлат бошлиқларининг бу галги учрашуви муҳокамасига: «Мустақил давлатлар ҳамдўстлигини янада мустаҳкамлаш тўғрисида» деган фақат битта сиёсий масала қўйилди. Бу масала зудлик билан ҳал этишни тақозо қилади.

Сўнгра Қозоғистон Президенти ажралиш жараёнлари кучайиб бораётгани ҳақида гапирди, Собиқ Иттифоқнинг энди мустақил бўлиб қолган давлатлари ўртасида яқинроқ ҳамкорлик зарурлигини айтди. Россияда кучайиб бораётган сиёсий қарама-қаршилик, қонуний сайланган Президентни четлаштиришга интилишлар оқибати нима билан тугашини олдиндан айтиб бўлмайдиган воқеаларга сабаб бўлиши мумкинлигини алоҳида таъкидлади. Бунинг оқибатида, ниҳоят, аниқ бир шаклга кирган МДҲнинг умри тугаб қолиши мумкин.

— Буни англаш учун яна қанча одамлар қурбон бўлиши ва қанча азоб-уқубат чекилиши керак,— деди Қозоғистон Президенти, — сирасини айтганда, МДҲнинг келажаги сиёсий масала эмас, балки умумбашарий масаладир! Шуларни назарда тутиб Қозоғистон ҳарбий, стратегик, иқтисодий масалаларга тааллуқли таклифларнинг бутун бир мажмуини давлат бошлиқлари муҳокамасига тақдим этишга тайёр.

Аслида, бу — бўлажак референдумда Борис Ельцинни қўллаб-қувватлашга даъват этувчи баённома эди. Ҳа, раҳбарлардан бирон киши бунга қарши чиққани йўқ. Аксинча, мажлис бошқарувчисини қўллаб-қувватлади. Тўғри, Нурсултон Абишевич оз бўлмаса, Собиқ Иттифоқни қайтадан тиклашга даъват қила бошлаганида, баъзилар ҳайрон бўлиб қолишди...

Ўжар Украина Президенти Леонид Кравчукнинг Минскда айтган гаплари унинг аввалги фикрларига мутлақо ўхшамас эди. У бундай деди:

— Кўпгина журналистлар мени МДҲнинг ашаддий душманига чиқариб қўйишди. Ҳа, кўп масалаларда менинг фикрим бошқа давлат бошлиқларининг фикри ва ёндашувларидан фарқ қилади. Аммо бугун шу гапни аниқ қилиб айтмоқчиман: Россиядаги референдум Россия давлати чинакам демократик ислоҳотлар йўлидан борадими ёки орқага қайтадими?—мана шуни кўрсатиб бериши керак. Россия фуқаролари тўғри йўлни танлаб олишларига, Борис Николаевич Ельцин учун овоз беришларига ишончим комил. Акс ҳолда катта можаро чиқиши эҳтимолдан ҳоли эмас.

Бугина эмас, Леонид Макаровичнинг баёноти кўпгина журналистларни ҳайратга солиб қўйди. Чунончи: ягона банклараро воситани вужудга келтириш ва МДҲнинг ягона валютасига ўтиш зарур! — деди у. Президент Кравчукнинг бу гапини шарҳламоқчи эмасмиз. Унинг ёндашувларида яқинроқ бирлашув муддаоси сезила бошлади. Бундан бошқа илож ҳам йўққа ўхшайди ўзи! Чунки ҳозир Россияда давом этаётган сиёсий кураш Украинага ҳам салбий таъсир қилаётгани шубҳасиз.

Диққатга сазовор бир ҳолат: журналистларнинг кўпдан-кўп саволларига асосан Леонид Кравчук, Нурсултон Назарбоев, Ислом Каримов ва Станислав Шушкевич жавоб қайтаришди. Хўш, бошқаларчи? Турли ёндашувлар борлигига қарамай, улар мустақилликни мустаҳкамлашга интилиб, ҳамкасбларининг фикрига тўла-тўкис қўшилдилар.

Ягона божхона қоидалари, ягона банк тизими бўлмаса, ишимиз юришмайди, — деб таъкидлади Беларусь Олий Кенгашининг раиси Станислав Шушкевич. — Ҳозирги тангликдан қутилишнинг бирдан-бир йўли мана шу.

Борис Ельциннинг Минскда журналистлар билан суҳбатда айтган гаплари шак-шубҳасиз қизиқиш уйғотди. У 16 апрель куни саволларга жавоб қайтаришда бошқа президентларга кўпроқ йўл қўйиб бергани таажжубли бўлди. Ўзи қисқа-қисқа гапирди ва сиртдан ўзини вазмин тутди...

Бу масалада Ислом Каримовнинг фикри қандай бўлди дерсиз? У журналистлар билан суҳбатда ҳам, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигининг мухбири билан якка суҳбатда ҳам фикр-мулоҳазаларини жуда аниқ-равшан ифодалаб берди.

— Минскдаги учрашув зарур эди, — деб таъкидлади Ўзбекистон Республикасининг Президенти. — Гарчи унда бирорта ҳужжат имзоланмаган бўлсада, ҳамдўстлигимизнинг келажагига тааллуқли муҳим қарорлар қабул қилинди. Такрор айтаман, ҳозир бу — ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг бирдан-бир маданий ва демократик йўлидир. Биз Россиядаги референдум арафасида Беларусь пойтахтида тўпланганимиз ҳам тасодифий бўлмади. Россияда ўзаро кураш кучайиб, собиқ империяга қайтишга, иттифоқни тиклашга интилувчи кучлар бош кўтармоқда. Шу сабабли Борис Ельцинга муқобил кела оладиган арбоб йўқ! Шу нарса аён: консерватив кучларнинг ғалабаси Россиянинг ўзида ҳам, эндиликда мустақил бўлиб қолган бир қанча мамлакатларда ҳам даргумон оқибатларга олиб боради. Бу ерда келажакни қўмсаш майллари кучли, айни шу вақтда ўша йирик республика парчаланиб бормоқда. Борис Ельциннинг ислоҳот давомида қабул қилган қарорларига мен кўп жиҳатдан қўшилмайман, унинг хатолари ва янглишишлари очиқ кўриниб турибди. Аммо, умуман олганда, у ўз мамлакатини сиёсий ва иқтисодий тангликдан қутқаришга қодир бўлган бирдан-бир раҳбардир.

Менинг фикримни билмоқчи бўлсангиз, ҳамдўстликдаги баъзи раҳбарларнинг мушкул аҳволга тушиб қолишганлиги, эски тузумга қайтиш зарурлиги ҳақидаги фикрлари —бўлмаган гап! Ўзбекистон яна тоталитар тузумга қайтиш учун мустақилликка эришгани йўқ. Мустақилликка эришилган вақтдан бери ҳеч нарсага эришилмади, деб ҳисоблаётган кишиларнинг фикрига мутлақо қўшилмайман. Миллатнинг маънавий тикланиши-чи, миллатлараро тотувлик-чи, қадимий маданиятнинг, тилнинг ривожланаётгани-чи? Булар нима, ютуқ эмасми!.. Ҳамма нарсани нуқул моддий қадриятларга олиб бориб тақаш ярамайди. Ҳар бир маърифатли кишининг ҳаётида маънавийлик муҳим ўрин тутади.

Ҳа, биз — бирлашув тарафдоримиз. Аммо у бирон-бир тазйиққа йўл қўйилмайдиган, ўзаро манфаатли бирлашув бўлиши керак. Ҳозир Ўзбекистон бошқа мустақил давлатлар билан муносабатларини ҳамфикрлилик, яъни иноқлик асосига қурмоқда. Дарвоқе, мен «яқин ва олис хориж» деган тушунчаларни тан олмайман. Бизнинг мақсадимиз халқнинг камолатига, мустақил давлатнинг равнақига эришишдан иборат! Шу сабабли собиқ иттифоқни қайта тиклаш, қаттиққўл маъмурий-тақсимот тизимига қайтиш йўлидаги уринишлар бизга мақбул эмас.

Империяга қайтмоқчи бўлган ҳозирги «қайта қурувчилар»нинг муроди нима? Империяга қайтишми? Мустақил Ўзбекистон, унинг халқи бу йўлдан бормайди. Республика ўн йиллар давомида хомашё манбаи бўлиб келди. Бу ердан ҳамма нарса: пахта, олтин, мис, кумуш, саховатли диёримизнинг noz-неъматлари четга олиб кетилди. Эндиги мақсадимиз шуки, жаҳон бозорига қуйма қўрғошин билан ёки пахта толаси билан эмас, тайёр маҳсулот билан чиқмоқчимиз. Биз етакчи ғарб фирмалари билан қўшма корхоналар барпо этяпмиз. Бунинг маъноси шуки, биз чала тайёр буюмларни эмас, балки хомашёга нисбатан бир неча баравар ортиқ қийматга эга бўлган рақобатбардош тайёр маҳсулотни экспорт қиламиз.

Бу хусусда ўнлаб, юзлаб мисолларни айтиб беришим мумкин. Ўша пахта, капролактам, нитрон, мисни олиб кўринг... Чет элга мис сотгандан кўра, камёб кабел маҳсулотини сотиш манфаатлироқ эканини иқтисодий жиҳатдан саводи бўлган ҳар бир киши тушунади. Бу доимий фойда келтиришидан ташқари минглаб кишини иш билан таъминлаш кафолатини ҳам беради. Ёки сабзавот ва мевани олайлик. Ҳали яқиндагина республикамиздан собиқ иттифоқнинг турли минтақаларига бир ярим миллион тонна сабзавот ва мева ташиб кетилар эди. Бунинг учун эса арзимас ҳақ олар эдик. Энди биз фақат консерва ҳолидаги маҳсулотни чет элга сотамиз. Исрофгарчилик йўқ даражага келтирилади, фойда эса юқори бўлади.

Мендан кўпинча: Ўзбекистон қачон ўз валютасига ўтади? — деб сўрайдилар. Биз учун бу шунчаки бир мақсад эмас. Бу жиддий қадамни қўймоқ учун бир неча муҳим муаммони ҳал қилиш зарур. Четдан мол келтиришдан кўра, четга мол чиқариб сотишнинг устунлигига эришиш шу муаммоларнинг энг муҳимидир. Биз, албатта, бунга эришамиз. Малайзиядек мамлакат шундай қила олди-ку, наҳотки, биз бунга эриша олмаймиз.

Меҳнатсевар, истеъдодли халқимиз энг мураккаб вазифаларни ҳал этишга қодир. Биз бозор иқтисодиётига ларзаларсиз, сакрашларсиз ўтиш йўлини танлаб олдик. Айни бир вақтда яна бир муаммони ҳал қилиш — боқибеғамликка чек қўйиш лозим. Бу кайфият жамиятимизда ҳали ҳам кучли. Бироқ бу муаммоларни ҳал қилса бўлади. Мустақил Ўзбекистон ҳеч қачон орқага қайтмаслигига аминман. Унинг йўли битта, фақат олға бораверади!

Шундай қилиб, 25 апрель куни Россиянинг тақдиригина эмас, эҳтимолки, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг ҳам тақдири ҳал бўлади. Ҳар ҳолда таҳлилчиларнинг тахминларига, социология тадқиқотлари маълумотларига қараб: «Қайта қурувчилар» ғалабага эриша олмайдилар, деб хулоса чиқарса бўлади.

Минск — Тошкент.
Л. ЛЕВИН,
ЎзА махсус мухбири.

ХОТИРАМИЗДА АБАДИЙ ҚОЛАДИ

Яқиндагина Ватанимизга дўстона ташриф буюрган Туркия Жумҳурияти Президенти Турғут Ўзол энди орамизда йўқ. Жаҳоннинг турли оммавий ахборот воситалари 66 ёшида унинг юраги уришдан тўхтаганини маълум қилди. Мамлакатимиз халқи бу совуқ хабарни чуқур қайғу билан кутиб олди. Зеро, унинг самимий табассумли қиёфаси ҳали кўз ўнгимиздан кетмаганди. Ота юртни, ҳазрат Баҳоуддин Нақшбандий ҳокини зиёрат этаётганида ҳеч ким бу унинг мамлакатимизга сўнгги сафари эканини билмас эди. Бироқ, минг афсуски, бу қайғули хабар рост бўлиб чиқди.

19 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов, Республика Олий Кенгаши раиси Шавкат Йўлдошев, Бош вазир Абдулҳошим Муталов ҳамда Ташқи ишлар вазири Содиқ Сафоев Туркиянинг буюк фарзанди, машҳур давлат ва сиёсат арбоби, Туркия Республикаси Президенти Турғут Ўзолнинг бевақт вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдириш учун Туркиянинг мамлакатимиздаги элчихонасига келдилар.

Ўзбекистон Республикасининг давлат ва ҳукумат раҳбарлари марҳум хотирасига ҳурмат бажо этдилар. Сўнгра Ислом Каримов Ўзбекистон раҳбарияти ва мамлакатимиз халқи номидан таъзия дафтарига ушбу сўзларни ёзиб қолдирди:

«Туркиянинг буюк фарзанди, дунё миқёсидаги давлат ва сиёсат арбоби, Ўзбекистоннинг қадрдон дўсти, Туркия Жумҳуриятининг Президенти Турғут Ўзолнинг бевақт вафоти тўғрисидаги хабар бутун дунёни ларзага солди.

Ўзбекистон ва Туркия ўртасидаги биродарона алоқаларнинг қайтадан тикланиши Турғут Ўзолнинг бетиним фаолияти билан кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Айниқса, ушбу бекиёс инсон билан Тошкентда кечагина бўлиб ўтган учрашувлар давомидаги унинг юрак ва қўл ҳароратининг тафти ҳали унутилмаган бир пайтда бу даҳшатни ҳис этиш нақадар оғир!

Ўзбекистон ҳукумати ва халқи Туркия ва Ўзбекистондаги унинг сафдошлари Турғут Ўзолнинг ишларини муносиб равишда давом эттиришларига ишонадилар.

Биродаримиз Турғут Ўзол жаноби олийларининг ёрқин хотираси қалбларимизда абадий қолади».

ТУРКИЯ ВА ЯПОНИЯ ИШБИЛАРМОНЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

17 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов жумҳуриятимизда меҳмон бўлиб турган Туркия ташқи иқтисодий алоқалар қўмитасининг Турк-япон тадбиркорлик кенгаши делегацияси аъзоларини қабул қилди. Қабулда Туркия ташқи ишлар вазирининг ўринбосари Яшар Якиш, Туркиянинг Ўзбекистондаги буюк элчиси Вулкон Чутур иштирок этдилар.

А. Муталов меҳмонларга республикамизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотнинг асосий йўналишлари ҳақида гапириб берди. Туркия ва Япония ишбилармонлари учун барча эшиклар очиқ эканини айтиб, бу ҳамкорлик Мустақил Ўзбекистон иқтисодиётини юксалтиришга хизмат қилади, деб ишонч билдирди.

Турк-япон тадбиркорлик кенгаши раиси жаноб Сариқ Тара ва Япония Сакура банки президенти жаноб Суематсу бошчилигидаги делегация аъзолари самимий қабул ва эътибор учун миннатдорлик билдирдилар.

Қабулда Бош вазир ўринбосарлари Ў. Султонов, Қ. Ҳаққулов иштирок этдилар.

* * *

Меҳмонлар шу куни кинochилар уйида республика вазирликлари, идораларининг раҳбарлари, ишбилармонлар билан учрашдилар. Тўқимачилик, кимё, қайта ишлаш саноати ҳамда банк соҳасида ҳамкорлик қилиш, қўшма корхоналар бунёд этиш борасида фикрлашиб олинди. (ЎзА).

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом КАРИМОВ жанобларига

Президент жаноблари,

Ўзбекистон халқи баҳор байрами Наврўзни нишонлар экан, ўз анъаналари ва маданиятини сақлаб қолишга интилмоқда. Шу жиҳатдан биз уни буюк миллат деб тан оламиз.

Шу мавриддан фойдаланиб, Сизга ва халқингизга ғоят дўстона қутловлар йўллайман ҳамда Ўзбекистон Республикаси билан мен бошчилик қилаётган Юқори Сена департаменти ўртасидаги алоҳида яқин алоқаларни яна бир бор эслатиб ўтаман.

Президент жаноблари, Сизга зўр ҳурмат-эҳтиромимни қабул этгайсиз.

Шарль ПАСКУА,
собиқ вазир, Юқори Сена департаментининг сенатори.

ИШОНЧ ЁРЛИҒИ ТОПШИРИЛДИ

19 апрель куни Дания Қироллигининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган Хенрик Рии Иверсен мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовга ишонч ёрлиғини топширди.

Элчи янги вазифани Ўзбекистон Республикаси Президентига ва мамлакатимиз халқига Дания қироличаси Маргрете IIнинг саломини ҳамда эзгу тилакларини етказиш билан бошлаётганидан мамнуният изҳор этди. У истиқлолга эришган Ўзбекистон билан Дания Қироллиги ўртасидаги ўзаро манфаатли алоқаларнинг тараққий этиши учун куч-ғайрат сарф этишини маълум қилди.

Президент Ислом Каримов жаноб Хенрик Рии Иверсенни янги лавозим билан қутлар экан, унинг саъй-ҳаракатлари мамлакатларимиз ўртасидаги иқтисодий, маданий, илмий-техник ҳамкорликнинг янги босқичга кўтарилишига кўмаклашади, деб ишонч билдирди.

Ишонч ёрлиғини топшириш маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири С. Сафоев иштирок этди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Ғ. М. РАФИҚОВНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Фуқаро авиациясини ривожлантиришда кўп йил самарали меҳнат қилгани ва жамоат турмушида фаол иштирок этгани учун «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясининг бош директори Ғаний Мазитович Рафиқовга «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган транспорт ходими» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
1993 йил, 19 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

А. Х. ТОШКЕНБОЕВНИ ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93 (12-банди) 102-моддаларига мувофиқ Алишер Холмуродович **Тошкенбоев** Жиззах вилоятининг ҳокими этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри, 1993 йил, 15 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Э. ТУРСУНОВНИ ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Эркин Турсунов бошқа ишга ўтгани муносабати билан Жиззах вилоятининг ҳокими вазифасидан озод этилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри, 1993 йил, 15 апрель.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИГА
1-ИЛОВА

ЧОРВА (ТИРИК ВАЗНДА) ВА СУТ ХАРИД НАРХЛАРИНИНГ ЧЕГАРАЛАНГАН МИҚДОРЛАРИ

	Ҳар тоннаси учун сўмда (ўрта ҳисобда)
Қорамол, йилқи ва туялар	196800
Чўчқалар	247800
Қўй ва эчкилар	162800
Ёғлилиги 3,6 фоиз бўлган сут	25000

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИГА
2-ИЛОВА

КАРТОШКА ВА МЕВА-САБЗАВОТ АСОСИЙ ТУРЛАРИНИНГ ЧЕГАРАЛАНГАН ХАРИД НАРХЛАРИ

Маҳсулот номи	Нархнинг амал қилиш даври*		Ҳар тоннаси учун сўмда
Картошка	21 майдан	10 июлгача	18000
	11 июлдан	йил охиригача	15000
Бошпиёз	21 июлдан	йил охиригача	7000
Карам	21 июлдан	йил охиригача	6000
Пояси кесилган янги сабзи	21 июлдан	30 сентябргача	8000
	1 октябрдан	йил охиригача	7000
Янги узилган қизил помидор	16 июндан	20 июлгача	7000
	21 июндан	30 сентябргача	6000
	1 октябрдан	йил охиригача	9000
Саноатда қайта ишлаш учун янги узилган қизил помидор	16 июндан	йил охиригача	5000
Олма	йил давомида		25000

ЭСЛАТМА: * — йилнинг қолган даврларида шартномавий (эркин) харид нархлари белгиланади.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИГА
3-ИЛОВА

РЕСПУБЛИКАДАН ЧЕТГА ЧИҚАРИЛАДИГАН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИГА СОЛИНАДИГАН БОЖ МИҚДОРЛАРИ

Давлат бож миқдорлари (сўм/тн)

	январь—апрель	май — июнь	июль — сентябрь	октябрь—декабрь
Картошка	—	7200	3000	—
Бошпиёз	3500	3200	1400	2100
Карам	5000	3200	1200	1800
Сабзи	3500	3200	1600	2100
Қизил ва қўнғир-ранг помидор	100000	40000	1400	2700
Янги узилган бодринг	75000	16000	2400	4500
Булғор қалампири	—	12000	3000	6000
Бақлажон	—	8000	2000	2400
Шолғом ва турп	5000	4000	2000	3000
Қовун	4000	—	2000	2400
Тарвуз	3000	—	1400	1800
Олма	20000	20000	5000	7500
Нок	25000	24000	6000	9000
Беҳи	10000	—	4000	6000
Шафтоли ва ўрик	—	12000	4000	6000
Олхўри	—	—	4000	6000
Олча ва тоғолча	—	—	6000	9000
Анор	20000	16000	6000	12000
Узум	20000	20000	6000	12000
Қовунқоқи	20000	20000	10000	15000
Ёнғоқ	100000	100000	30000	60000
Бодом	100000	100000	60000	90000
Ерёнғоқ	50000	50000	20000	30000
Лимон	125000	125000	40000	75000
Хурмо	50000	—	—	30000

*ЭСЛАТМА: Юқорида кўрсатиб ўтилган бож миқдорлари 10 тоннагача бўлган маҳсулот бир марта четга чиқарилганда белгиланади, 10,1 тоннадан 20 тоннагача бўлганда бож миқдори 1,5 баравар, 20 тоннадан кўп бўлганда 2 баравар кўпаяди.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИГА
4-ИЛОВА

БЕЛГИЛАНГАН МЕЪЁРЛАР БЎЙИЧА АҲОЛИГА ҲАМДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ, ТАЛАБАЛАР, МАКТАБ ОШХОНАЛАРИ ВА БУФЕТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ УЧУН СОТИЛАДИГАН ОЗИҚ-ОВҚАТ МОЛЛАРИ ЎРТАЧА ЧАКАНА НАРХЛАРИНИНГ ЧЕГАРАЛАНГАН МИҚДОРЛАРИ

	ўлчов бирлиги	чакана бирлик учун сўм ҳисобида
Ўсимлик ёғи	кг	40
Гўштнинг I тоифадаги барча турлари, 1 нав (парранда гўштидан ташқари)	кг	200
Қаймоғи олинмаган сут*	л	20
Макаронлар	кг	50

ЭСЛАТМА* — қаймоғи олинмаган сутни қанча бериш меъёри белгиланмайди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Сотиб олинаётган моддий-техника ва ёқилғи-энергетика ресурсларига қишлоқ хўжалигининг ҳаражатлари ортиб бораётганлиги муносабати билан ҳамда овқатбоп қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликларини, ижара фермер ва бошқа хўжаликларни рағбатлантириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси «Чорва, сут, картошка, мева-сабзавот маҳсулотлари асосий турларининг чегараланган харид нархларини ўзгартириш ва айрим озиқ-овқат молларининг чакана нархларини тартибга солиш тўғрисида» қарор қабул қилди.

1993 йилнинг 20 апрелидан бошлаб тирик вазндаги чорванинг чегараланган харид нархлари даражаси илгари белгиланганига нисбатан 1,9 баравар, сут — 1,7, картошка йил мавсумига қараб — 2,5 — 4,8 баравар, бошпиёз — 1,6, карам — 1,8, сабзи — 1,7 — 3 баравар, помидор — 1,3 — 1,9, олма — 4,2 баравар оширилди. Қуруқ мева ва майизнинг харид нархлари шартномавий асосга ўтказилди.

Харид нархларининг мана шундай оширилиши республиканинг жамоа хўжаликларига, давлат хўжаликлари ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарига шу йилнинг қолган 9 ойи ичида қўшимча салкам 30 миллиард сўм даромад олиш имконини беради, бу эса фақат давлат буюртмаси ҳажми ҳисобидангина бўлади. Давлат буюртмаси чорва ва сут учун харид ҳажмларининг 80 фоизи миқдорида, мева-сабзавот маҳсулоти учун 50 фоизи миқдорида белгиланган.

Маълумки, мева-сабзавот маҳсулоти ресурсларидан оқилона фойдаланиш ва истеъмол бозорини ҳимоя қилиш мақсадида республикада шундай маҳсулотни янги ҳолида олиб чиқиб кетишга божлар жорий этилган. Мева-сабзавот маҳсулотларининг чегараланган харид ва шартномавий нархлари оширилганлиги муносабати билан божлар ҳам шунга мувофиқ равишда ошади.

Ҳамдўстлик мамлакатларида иқтисодий ва хўжалик алоқаларининг бузилиши республикага етказиб берилаётган озиқ-овқат хомашёси қимматлашувига сабаб бўлди, ҳамма жойда унинг тақчиллиги сезилмоқда. Масалан, гўшт ва гўшт маҳсулотлари, сут маҳсулотлари ва энг асосийси — қуруқ сут порошогини етказиб бериш камайди, бу эса, яъни қуруқ сут порошоги аҳолини, айниқса, қиш-кўклам фаслида қаймоғи олинмаган сут билан узлуксиз таъминлаб туришда жуда муҳимдир. Чунончи, республика МДҲ мамлакатларидан гўштнинг ҳар 1 килограммини 750 сўмдан сотиб олаяпти.

Чигитни қайта ишлаб ёғ олиш учун асосий таркибий қисмлар бўлмиш экстракция бензини, каустик сода, оқартирувчи гил, фильтрлаш материаллари етказиб бериш ҳажмлари камайиб, айни вақтда уларнинг нархлари кўп карра ошиб кетди. Транспорт ва сотиш ишларидаги сарф-харажатлар ортиб бормоқда.

Бу ҳол республикада ишлаб чиқарилаётган озиқ-овқат молларининг таннархи табиийки, нархлари ўсишига таъсир қилмасдан қолмади. Айни шу боисдан 1993 йилнинг 20 апрелидан бошлаб белгиланган меъёрларда аҳолига сотиладиган ҳамда ишлаб чиқариш, талабалар, мактаб ошхоналари ва буфетларини таъминлаш учун 1 килограмм гўштга — 200 сўм, ўсимлик ёғига — 40 сўм, макарон маҳсулотларига — 50 сўм, шунингдек, қуйиб сотиладиган қаймоғи олинмаган сутнинг 1 литри учун 20 сўм қилиб чакана нархларнинг янги чегараланган миқдорлари жорий этилади.

Аммо чакана нархлар мана шундай оширилган тақдирда ҳам йилнинг бир чорагидагина гўшт ва сутга бериладиган жами ёрдам пули 12 миллиард сўмни ташкил этади, чунки ўзимизда етиштирилиб, аҳолига сотилаётган ҳар бир килограмм гўшт давлатга 500 сўмга, сут эса 33 сўмга тушмоқда.

Шуни қайд этиб ўтиш керакки, ҳозирги вақтда МДҲнинг кўпгина республикаларида гўшт, сут, ўсимлик ёғи ва макарон маҳсулотларининг чакана нархлари эркин қилиб қўйилган ва уларнинг даражаси республикамизда янгидан белгиланган даражадан анча юқори. МДҲнинг айрим давлатлари бўйича қуйида маълумотлар келтирилади.

	гўшт	сут	ўсимлик ёғи	олий нав ундан тайёрланган макарон маҳсулотлар
	сўм (кг)	сўм (кг)	сўм (кг)	
Тошкент	200	20	40	55
Москва	627	98	328	151
Киев	725	72	226	100
Олма-ота	460	64	470	195
Санкт-Петербург	648	69	367	136
Бишкек	350	62	—	146
Кишинев	672	10	168	190

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

• МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР •

● **ҲИНДИСТОНДА** чиқадиган «Пайонир» рўзномаси саҳифасида чоп этилган хабарда Ҳиндистон бош вазири П. В. Нарасимха Рао шу йил май ойида Қозоғистон ҳамда Ўзбекистонга расмий ташриф буюрмоқчи эканлиги ёзилди. Шу нарса эътиборга моликки, Ҳиндистон ҳукуматининг бошлиғи собиқ Совет Иттифоқи барбод бўлганидан сўнг собиқ совет республикаларига биринчи марта сафар қилмоқда. Ҳукумат доирасидаги кишилар ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари бўлажак ташриф Ҳиндистоннинг Марказий Осиёдаги янги мустақил давлатлар билан алоқаларини мустаҳкамлаш имконини беради, деб умид қилмоқдалар.

● **ХИТОЙ** Халқ Республикаси ташқи ишлар вазирлиги вакилининг хитойлик ҳамда хорижий мамлакатлар журналистлари билан ўтказган учрашувида ХХР Давлат Кенгашининг бош вазири Ли Пэн шу йил 28 апрелдан 9 майгача Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон, Ўзбекистонга, шунингдек, Мўғулистонга расмий ташриф буюражаклиги тўғрисидаги хабар тарқатилди. Хитой бош вазирининг қўшни мамлакатлар билан муносабатларни янада ривожлантиришга қаратилган бу сафари катта аҳамият кашф этажаклиги маълум. Хитой юқоридаги мамлакатлар билан дипломатия муносабатларини ўтган йил январида ўрнатганидан сўнг шу давлатларнинг раҳбарлари Хитой Халқ Жумҳуриятига ташриф буюрган эдилар. Хитой раҳбарининг сафари эса Марказий Осиёдаги республикалар билан яхши қўшничилик, ўзаро манфаатли муносабатлар ва ҳамкорликни янада тараққий эттиришга сўзсиз ёрдам беради.

● **ЖАЗОИРНИНГ** Оран шаҳридаги махсус судда 41 нафар террорчи устидан суд ўтказилмоқда. Қора курсида ўтирганлар орасида мударрислар ва талабалар ҳам бор. Улар давлат хавфсизлигига қарши фитна уюштиришда, одам ўлдиришга қасд қилишда, қонунга хилоф равишда қурол олиб юриш ва уни сотишда айбланмоқдалар. Жазоир радиосининг хабарига қараганда, бу гуруҳга икки аёл ҳам аъзо бўлган.

БАШАРГА БАХШИДА ҚАДАМ

БУНДАН уч йил бурун Ўзбекистонда давлат тили тўғрисидаги Қонун эълон қилингандан сўнг республикамизда фуқароларга ўзбек тилини ўргатувчи, шунингдек турли идораларда давлат тилида иш юритишда кўмаклашувчи ҳамда республикадан чет элларга чиқиш имкониятлари вужудга келиши муносабати билан Шарқ ва дунё тилларини эгаллашда ёрдам берувчи «Маърифат» дорилфунуни фаолият кўрсата бошлаган эди.

«Маърифат» қисқа, лекин республикамиз учун катта аҳамиятга молик бўлган вақт мобайнида ўзининг фаолият йўлини холисона белгилаб олди ва давлат тили тўғрисидаги қонуннинг бажарилишини таъминлашга баҳоли қудрат ҳисса қўшиб келмоқда. Айни пайтда дорилфунун қарийб мингдан ортиқ ташкилот ва муассасалар билан шартнома тузган. Бугунги кунда ушбу масканда 20 минг нафар тингловчи ўзбек ва дунёнинг ўндан ортиқ тилларини ўрганмоқда.

«Маърифат» дорилфунуни ҳозир ўзбек халқининг тили, ҳаёти, урф-одати ва анъаналарига қизиқувчи дунёнинг кўпгина мамлакатларида фаолият кўрсатаётган ташкилот, жамият ва фуқаролар билан ҳам алоқалар ўрната бошлади. Бу дорилфунун олдига янада масъулиятли вазифаларни қўйди. Шу боис ўтган йил охирида ташаббускор гуруҳларнинг таклифи билан таъсис конференцияси чақирилиб, «Маърифат»ни халқаро жамиятга айлантиришга қарор қилинди. Унинг низоми тасдиқланиб, раҳбар органлари сайланди. Мухбиримиз «Маърифат» дорилфунуни ректори, халқаро жамият президенти МУҲИДДИН ЖАББОР билан учрашиб, амалга оширилган ишлар ҳамда янги жамият олдида турган вазифалар хусусида суҳбатлашди.

— Муҳиддин ака, дастлаб дорилфунунда амалга оширилган ишлар ҳақида сўз юритсак.

— Дорилфунунни ташкил этганимизда биз ижодий гуруҳлар ягона мақсадни — мустақил заминда истиқомат қилувчи барча миллат вакилларига давлат тили — ўзбек тилини мукаммал ўргатишни қўйган эдик. Лекин яна бир ўта муҳим масалани ҳаётнинг ўзи кун тартибига қўйдики, бусиз ишимизнинг осон кўчишига эришиб бўлмас экан. Гап шундаки, турли давлат идораларида ўзбек тилида иш юритиш муаммосини ҳал этиш масаласи асосий вазифалардан бири эканлигидир. Бу ҳақда қуйироқда батафсил тўхталиш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Дорилфунун фақатгина ўзбек тилини ўргатиш билан чекланиб қолмади. У ўз фаолиятини босқичма-босқич кенгайтириб бориб, кўпгина хайрли ишларни амалга оширмоқда. Жумладан, дорилфунун қошида араб имлосига асосланган эски ўзбек ёзуви ҳамда Шарқ ва жаҳон тилларини ўргатувчи махсус тўгараклар ташкил қилинди. Албатта, буни бекаму-кўст амалга ошириш осон кўчмади. Чунки ҳозирги қийин, айниқса, қоғоз тақчиллиги ва бошқа муаммолар кўп бўлган бир вақтда илмий-услубий дастурлар тайёрлаш, уни тасдиқдан ўтказиш, нашр этиш учун маблағ излаб топиш, энг асосийси эса ўзбек ва жаҳон тилларини мукаммал эгаллаган мутахассисларни ушбу савобли ишга жалб этиш масаласини ечиш талаб этилди. Бу борада бизга аввало республика ҳукумати берган ёрдамни алоҳида таъкидлаш лозим. Шу боис дорилфунуннинг бир қанча нуфузли ташкилот ва муассасалар билан мустаҳкам алоқалар ўрнатиш имконияти вужудга келди. Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Тошкент Давлат дорилфунуни ва Шарқшунослик олий билимгоҳлари мутахассислар тайёрлаб беришда бизга кўмаклашди. Натижада қисқа муддатларда турли корхона, ташкилот ва муассасаларда ўзбек тилини ўргатувчи махсус шўъбалар ташкил қилинди. Уларга хоҳловчилар жалб этилиб, ўқув-ўргатув машғулотлари ранг-баранг шаклда олиб борилди. Юқорида таъкидлаганимдек, фаолиятимизнинг ўзига хос жиҳатларидан бири — идораларда давлат тилида иш юритишга ўтишга ёрдам бериш.

Биз бу жараёнда ишни шундай ташкил қилдик: муаллимларимиз жойлардаги махсус шўъбаларда тилдан сабоқ беришлари билан биргаликда ҳар бир корхона ва муассаса имкониятидан келиб чиқиб, иш юритиш қоғозлари — ариза, буйруқ, фармойиш, кўрсатма, йўриқнома, ишончнома, эълон, ҳисобот, мажлис баёни, низом, шартномаларни соф ўзбек тилида юритишга кўмаклашдилар.

Шу жиҳатдан олиб қаралганда дорилфунун ўз олдига қўйган мақсадга эришяпти, десак муболаға бўлмайди. Наинки 360 нафар малакали мутахассислар, жумладан, 90 дан ортиқ илмий даражага эга бўлган олимлар ёрдамида 10 мингга яқин киши тилдан сабоқ олдилар ва дорилфунунни битирганлиги тўғрисида гувоҳномага эга бўлдилар.

— Тил маънавиятнинг олий белгиси сифатида жамиятда унинг ўз ўрни бор. Лекин собиқ шўролар тузумида барча тиллар қатори ўзбек тилининг ҳам нуфузи чеклаб қўйилди. Бугунги кунда унинг «мероси»дан азият чекаётганимиз сир эмас...

— Тўғри айтасиз. Дини, тили ва эътиқодини унутишга фожиа деб қараш керак, демоқчисиз-да, шундайми? Аслида масаланинг моҳияти ҳам шунда. Ҳаммаси нотўғри миллий сиёсатнинг иллати. Кишнга алам қиладиган томони — ҳатто ўзбек миллатига хос бўлган кишилар ўз тилини йўқотганлиги.

Биласизми, тили ва динини йўқотиш ўз ўтмишидан, унинг бебаҳо хазинасидан бебаҳра қолишдир. Мўътабар ва буюк алломалари билан дунёга донғи кетган миллат наҳотки ўзлигини унутса?! Афсуски, шундай. Бугун ушбу ҳақиқат олдида бош эгиб турибмиз.

Минг шукрлар бўлсинки, Ўзбекистоннинг истиқлолга юз тутиши туфайли руҳий уйғониш бошланиб, унутилган қадриятлар тикланяпти. Бироқ унинг кўз илғамас азоб ва уқубатлари ҳам борки, ўз ҳукмига бўйсундириши ҳеч гап эмас. Ана шу масала бизнинг диққат-эътиборимизда. Дорилфунун ўзбек тили билан биргаликда ота-боболар ижод қилган ёзувни ҳамда бошқа жаҳон тилларини ўргатишни мақсад қилганлиги ҳам бежиз эмас. Қолаверса, чўнг ҳақиқатни тан олиб, ўзбек миллатининг гуллаган ўтмиши ҳақида бор овоз билан ҳайқириб гапириш керак. Токи тош қотган қулоқлар очилиб, гўнг забонлар тилга кирсин. Абу Наср Фаробий, Хожа Аҳмад Яссавий, Имом ат-Термизий, ал-Бухорий, Маҳмуд Қошғарий, Абу Али ибн Сино, Алишер Навоий, Заҳириддин Муҳаммад Бобур, Мирзо Улуғбек, Амир Темур каби буюк алломаларни тарбиялаб вояга етказган ўзбек миллатининг кимлигини, уларнинг инсоният тараққиётига жон бахш этган, оламнинг сир-синоатини бетимсол ибрат намуналари, мўъжизалари билан дунёни забт этганлигидан етти иқлим аҳли воқиф бўлсин. Кези келганда айтиб қўяй, эндиликда истиқлол туфайли мунаввар бир оламга қадам қўйяпмиз. Руҳ тозаланяпти. Ғурур уйғоняпти. Қалб саҳийликка ундайдиган давр келяпти. Шундай экан, ҳар биримиз миллат равнақи учун қайғурайлик. Бу борада янги ташкил этилган жаҳон халқаро жамиятимиз ҳар бир муслимга ёрдам беришга тайёр...

— Демак, халқаро жамиятнинг илк куртаги шу туфайли вужудга келган экан-да.

— Ҳа, баракаллоҳ. Бу бир. Иккинчидан, Ўзбекистон жаҳонга юз очди. Уни бугунги кунда 130 дан ортиқ давлат таниди. Дунёнинг турли ҳудудларидан келаётганлар жаҳон харитасида шундай жаннатмакон диёр борлигини ўз сўзларида ифодаламоқдалар. Бироқ қарийб етмиш йилдан кўп давом этган шўро тузуми, унинг ожиз мафкураси Ўзбекистоннинг дарвозаларига тақа-тақ қулф осган эди. Шу туфайли ҳорижликлар бу диёрнинг шонли тарихи, сўлим табиати-ю, юксак тараққий этган маданиятидан воқиф бўлолмай келдилар. Фақатгина чет элларда сақланган айрим адабиётлар ёки тузум «душманлари» бўлмиш ватандошларимизнинг хотиралари орқалигина қисман тасаввурга эга эдилар.

Мавриди келганда қуйидаги маълумотларга эътиборни жалб этмоқчиман. Айни пайтда дунёда 4 миллиондан ортиқ ўзбеклар яшайди. Албатта, Марказий Осиё ва ҳамдўстлик давлатларини ҳисобга олмаганда. Ҳорижда яшаётган ўзбеклар турли сабабларга кўра ўз ватанини тарк этганлар. Лекин доимо шу заминнинг бир сиқим тупроғига интиқ бўлиб яшаганлар. Улар ватандан узоқда бўлсалар-да, ўз тили, дини ва эътиқодини сақлаб қолишга интилиб яшашади. Бироқ жузъий сабабларга кўра ўз тилини унутганлар ҳам топилади. Хуллас, ҳорижда истиқомат қилаётган ўзбекларнинг ўз тилини билишини уч тоифага бўлиш мумкин: биринчи тоифага 70 ёшдан ошганлар киради. Улар 80—90 фоиз ўзбек тилини эгаллаган бўлиб, шу тилда сўзлашадилар, мутолаа қиладилар. Иккинчисига 40 ёшдан 70 ёшгача бўлганларни киритиш мумкин. Улар ўзбек тилини 60—70 фоиз биладилар. Учинчи тоифани эса 40 ёшгача бўлганлар ташкил этиб, тилни 20—30 фоиз эгаллашган холос. Бу фақат, ватандошларга хос бўлган маълумотлар. Тўғри, ҳорижий давлатларда ўзбек миллий-маданий марказлар ташкил қилинган бўлиб, улар бу масканларга жалб этилганлар. Лекин айнан уларнинг туғилиб ўсган юртида ҳам шундай жамият фаолият кўрсатиши зарур, деб ўйлайман.

Ватандошлар билан мустаҳкам алоқа ўрнатиб, ҳамфикр бўлиб, ватан тараққиёти, унинг маданияти ва маънавиятини янада гуркираб ривожланишига ҳисса қўшиш мумкин эмасми?! Бунинг замирида тарихан узоқ, мантиқан фалсафий қарашлар мужассамки, бу ҳақда қайғуриш ҳар биримизнинг бурчимиздир.

— Халқаро жамиятнинг мақсад ва вазифалари нималардан иборат? Шу ҳақда батафсил тўхталсангиз.

— Дорилфунунда ишлар кўлами бироз чекланган эди. Халқаро жамият эса нафақат тил ўргатади, балки у мустақил ўқув-маърифий жамоат бирлашмаси бўлиб, Ўзбекистон Республикасининг кўп миллатли аҳолиси ўртасида, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ва бошқа ҳорижий давлатлар фуқаролари орасида ўзбек халқининг тарихи, маданияти, урф-одатлари, анъаналари, турмуш тарзини кенг тарғиб қилишдек ишларни амалга оширади. Шунингдек республика, ҳамдўстлик ва ҳориждаги давлатларнинг турли жамият, илмий ташкилотлари билан алоқа ўрнатади, ўзаро ҳамкорлик қилади. Бевосита тажриба ва ахборотлар айирбошлайди. Булардан ташқари халқаро учрашув ва анжуманлар уюштиради. Зарур бўлса, шартнома асосида ўзбек тили, тарихи, миллий удум ва анъаналари бобидаги ранг-баранг шаклда дастурлар, услубий тавсияномалар, ўқув қўлланмалар, видеофильмлар тайёрлаб беради.

Яна бир муҳим ишни бажарадики, бундан ҳар бир шахс ёки ташкилот баҳраманд бўлиши мумкин. Гап шундаки, жамият ноширлик ишларини — бадиий, диний китоблар чоп этиш учун қўшма ва кичик корхоналар очади. Ҳорижий давлатлар ноширлари билан китоб айрибошлаш имкониятига эга бўлади.

— Дастлабки натижалар қандай?

— Ҳозирча натижалар хусусида сўз юритиш мушкулроқ. Чунки ишни энди бошладик. Режалар улкан. Бироқ шуни айтиш мумкинки, бир қатор ҳорижий давлатларда фаолият кўрсатаётган уюшма ва жамиятлар билан алоқалар йўлга қўйилган. Нью-Йоркдаги Туркистон жамияти раиси Нигма Бегиш биз билан ҳамкорликда иш юритишга тайёр эканлигини билдирди. Бундан ташқари Германия, Покистон, Хитой, Саудия Арабистони ва бошқа давлатлардаги ташкилотлар билан ҳам алоқалар ўрнатилди. Бу борадаги ишлар кенг кўламда олиб бориляпти. Шу ўринда жамиятнинг халқаро майдонда олиб борадиган иши хусусида сўз юритсак.

Халқаро жамиятнинг хорижий давлатларда ўз бўлинмалари иш бошлаши керак. Бироқ бир неча тилни мукаммал эгаллаган мутахассисларни излаб топиш осон кечмаяпти. Боз устига маблағнинг етишмаслиги ҳам ишимизнинг ривожига таъсир ўтказмоқда. Агарда жамиятнинг оёққа туриб олишига бой корхона ва ташкилотлар ўзларининг ёрдамларини аямасалар нур устига аъло нур бўлур эди. Бу билан улар келажаги буюк давлатнинг тезроқ равнақ топишига ҳисса қўшардилар. Мисол учун айтайлик, дунёнинг турли мамлакатларидан Ўзбекистоннинг ўрта ва олий ўқув юртларига минглаб талабалар ҳунар ўрганиш учун келишади. Аввало уларга биринчи навбатдаа тил ўргатиш керак бўлади. Бунинг учун қанча маблағ сарфланишини ҳисоблаб, пулга чақсак, миллионлаб сарф этилади. Хўш, шундай экан, Ўзбекистонга келадиган талаба ўзбек тилини дастлаб ўз она юртида ўрганса-чи? Қолаверса, у жамиятнинг ўша мамлакатдаги бўлинмасида Ўзбекистон ҳақида тасаввурларини ўзбек мутахассислари ёрдамида видеолавҳалар ва бошқа шаклдаги қўлланмалардан кўриб, ўқиб, оширсалар-чи?! Бу икки томонлама ютуқ. Биринчидан, маблағ тежалади. Иккинчидан эса Ўзбекистонга келадиган талаба бекорга эмас, шундай буюк давлатнинг таълим-тарбиясини олишдек бахтга мушарраф бўлишини чин дилдан ҳис этади. Ёки айтайлик, биронта ишбилармон шу юртда қўшма корхона очмоқчи бўлса, табиийки, у бу замин ҳақида ўз мамлакатида илк тасаввурга эга бўлади. Ҳозирча қийинчиликларга қарамай мутахассислар ва тилшунос олимлар томонидан ўзбекча-инглизча, ўзбекча-арабча, ўзбекча-немисча ва бошқа бир қанча тилларда дастурлар тайёрланди.

— Дорилфунун ҳамда халқаро жамият давлат тили ҳақидаги қонуннинг бажарилишига ҳисса қўшади, деяпсиз. Бироқ ҳозирги кунда қонуннинг бажарилишини қониқарли, деб ўйлайсизми?

— Афсуски, бундай деб бўлмайди. Қонун қабул қилинганига уч йилдан ошган бўлса-да, айрим жойларда бу масалага юзаки ёндошилаётганлигини кўриб дилдан эзиласан. Тўғри, ушбу қонуннинг 4-, 7- ва 8-моддалари саккиз йилда, 5- ва 24-моддалари эса уч йил мобайнида кучга кириши айтилган. Бироқ буни кутиб «бир гап бўлар» қабилида иш тутаётган мутасаддилар ҳам кўп.

Узоққа бормайлик. Пойтахт кўчаларидаги лавҳалар, муассасалар ва корхоналар номлари, жамоат транспортларидаги ёзувларга назар ташласангиз ҳафсалангиз пир бўлади. Тўғри, давлат тилини ўргатадиган мутахассислар етишмагандан сўнг шундай бўлади-да дейдиганлар топилиши табиий. Бироқ, «ихлос билан йиғласа, сўқир кўзидан ҳам ёш чиқади» деган мақолни унутмайлик-да. Агар уларнинг қурбилари етмаса мана бизнинг дорилфунун бу борада ёрдам беришга тайёр. Гап фақат ҳамжиҳатлик билан иш юритишда...

• Тил билган эл билади

* * *

Муҳиддин ака билан суҳбатимиз узоқ давом этди. У халқаро жамиятнинг низомида кўзда тутилганидек, мақсадга эришиш учун ҳали кўп изланиш, ҳар қадамда учраб турган муаммоларни ечиш зарурлигини бир неча бор уқтирди. Дарҳақиқат, жамики эзгуликларни ўзида мужассамлаштирган «Маърифат» халқаро жамият эндигина жаҳонга юз очди. Бироқ унинг олдида муаммолар шу қадар қалашиб ётибдики, буни ҳал этмасдан туриб олға юриш мумкин эмас. Қолаверса, ушбу жамиятни эндигина экилган ниҳолга қиёслагинг келади. Ниҳол доимо қуёшга талпинади. Унга қуёш нури-ю, тоза ҳаво, зилол сув, оби-тобидаги парвариш эш бўлиб, ҳосилга киришга озиқ бағишлайди. Бу билан нима демоқчиман? Жамият ҳам ана шундай «парвариш»га, «озиқ»қа муҳтож. Фақатгина олийҳиммат, савобли ишдан четда қолмайдиган вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралари, вилоят ва район ҳокимликлари, корхона ва муассасалар ҳамда фуқароларнинг ёрдами билан бошланган иш кенг кўламда томир отишига шубҳа йўқ. Шундай экан, келинг, яхшиси, бу ишга бош қўшиб, ёрдамимизни аямайлик. Жамият манзилгоҳи: 700185 Тошкент. Наққошлик кўчаси-2. Телефонлар: 76-16-38, 76-19-90. 76-08-46. Жаҳон Халқаро «Маърифат» жамияти. Ҳисоб рақами: 70000014 МФО 172682216 ВРЦ 200165215 Тошкент шаҳар миллий банки, ВЭДРУ. Валюта учун ҳисоб рақами: 700000065. МФО кор. рақами ВРЦ 220 165914. Миллий банк ВЭДРУ № 172682116.

Холтўра ШАФОАТОВ.
суҳбатлашди.

*

● ҚИБРАЙ районидаги Р. Мусамуҳамедов номли давлат хўжалигида токларни очиш ва симбағазларга кўтариш ишлари муваффақиятли якунланди. Мўл ҳосил олиш учун бошқа тадбирлар ҳам кўрилмоқда. Бунда давлат хўжалиги ишчиси Қаҳрамон она Тўлагул Жўрабекованинг ҳам ҳиссаси бор.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ
олган сурат.

«ДЎСТЛИК БОҒИ» ГУЛЛАБ—ЯШНАЙДИ

ВИЛОЯТ ФАН ЎҚИТУВЧИЛАРИ СЕМИНАР-КЕНГАШИДАН

ЯҚИНДА Қибрай туманидаги Байтқўрғон қишлоғида жойлашган Ўктам Усмонов номли 16-ўрта мактабда вилоят мактаблари ўлкашунослик ва жўғрофия фанлари ўқитувчиларининг кенгайтирилган семинар-кенгаши бўлиб ўтди. Вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш олийгоҳи ташаббуси билан ташкил этилган ушбу анжуманда бугунги кунда жўғрофия фани ўқитувчилари олдида турган масалалар, жумладан ўлкашунослик тўгаракларида ўқувчилар билан биргаликда олиб бориладиган ишлар атрофлича муҳокама қилинди. Ўқитувчилар иш тажрибалари бўйича ўзаро фикр алмашдилар.

Семинарнинг 16-ўрта мактабда ташкил қилиниши бежиз эмас, албатта. Кейинги йилларда мактабнинг ёш ўлкашунослари бир қанча эътиборга лойиқ ишларни амалга оширди. Айниқса, қишлоқ тарихини ўрганиш борасида олиб борган изланишлари ўз самарасини бермоқда. Қадимий қишлоқ аҳолисининг урф-одатлари ва анъаналари асосида ўқувчилар томонидан тайёрланаётган кўргазмали қуроллар эса ёш авлод вакилларининг таълим-тарбиясига ижобий таъсир ўтказмоқда.

Бу уларнинг ҳар томонлама шаклланишига ҳисса қўшибгина қолмай, тарих ва жўғрофия фанларини ўрганишда манба бўлиб ҳам хизмат қилмоқда. Ана шу ишларга семинар қатнашчилари юқори баҳо бердилар.

Шу куни ушбу билим масканида Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги 64-мактаб «Нафосат» клуби аъзолари ҳамда Тошкент туманидаги 22-ўрта мактаб ёш ўлкашуносларининг ўзаро дўстлик учрашувлари ўтказилди. Ўқувчилар бир-бирлари билан дўстлашдилар, тўгаракларда олиб борилаётган ишлари ҳақида тажриба алмашдилар. 22-ўрта мактабнинг ўқувчиси Наргиза Садриддинованинг Ғ. Абдуллаев номли жамоа хўжалигида ҳар йили етиштирилаётган қовуи дарахти — папая ҳақида берган маълумоти кўпчиликни қизиқтириб қўйди. Улар ўзлари етиштирган 2 дона папая мевасини 16-ўрта мактаб ўқувчиларига совға қилишди. Мезбон ўқувчилар эса икки гуруҳга бўлинишиб, қишлоқ тарихи ва жўғрофияси мавзусида ўзаро беллашдилар.

Семинар сўнгида қатнашчиларнинг ҳар бири биттадан мевали дарахт кўчати ўтказиб, «Дўстлик боғи»га асос солдилар.

Ҳайрулла ИНОҒОМОВ,
Халқ таълими аълочиси, олий тоифали ўқитувчи.

ҲИСОБ-КИТОБ АНИҚ, ТЎҒРИ БЎЛСИН

ЧАЛКАШТИРГАННИНГ ЎЗИ ЧАЛКАШАДИ

ҲОЗИРГИ бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида ҳар бир корхона, ташкилот ва муассасаларда ҳисоб-китоб ишларининг тўғри ва аниқ бўлиши жуда зарурдир. Умуман бу муҳим ишга доим етарли аҳамият билан ёндашиш, уни эътибор марказида сақлаш лозим, билиб-билмасдан чалкашликларга йўл қўйиш мумкин эмас.

Ҳисоб-китоб ишларининг шундай бўлиши лозимлиги ҳаммага аён бўлишига қарамай уни ўз ҳолига, назоратсиз ташлаб қўйиш каби нуқсонлар кўплаб учраб турибдики, бу албатта, ачинарлидир. Тошкент вилоят давлат назорати бошқармаси кўпгина етук мутахассисларни жалб қилиб, вилоят «Тошкент каноп» ишлаб чиқариш бирлашмаси раҳбарлигининг моддий ва пул маблағларини ҳисобга олиш, сақлаш, унга қарашли корхоналар молиявий-хўжалик фаолияти устидан назорат қилиш бўйича ишини текшириш натижасида бирлашмада анчагина шундай камчиликлар борлигини аниқлади.

Бирлашмада моддий бойликларни сақлаш, молия ва хом ашё ресурсларидан фойдаланишни яхшилашга қаратилган тадбирлар ҳар йили белгиланади. Лекин, афсусланарлиси шуидаки, бу тадбирларнинг аксарияти қоғозда қолиб кетади. Чунки, текшириш кўрсатганидек, бирлашманинг бош директори А. П. Файзуллаев ва бош ҳисобчи Н. Байгазинлар уларнинг амалга оширилиши, умуман бирлашма ва унинг бўлинмаларида моддий бойликларни сақлаш, молия ва хом ашё ресурсларидан фойдаланиш устидан етарли назорат олиб бормай қўйганлар. Бунинг устига бирлашманинг ички молиявий назорат хизмати ҳам фаолиятсизлик қилмоқда.

Бирлашма раҳбарлиги ва мутасадди хизматларнинг лоқайдлиги оқибатида 1992 йилда молиявий-хўжалик фаолиятни тафтиш қилиш учун тузилган ва бош директор тасдиқлаган режа бор-йўғи 27 фоиз қилиб бажарилган. Бирлашмага қарашли Пискент ишлаб чиқаришида, Янгимихайловка луб заводида тафтиш ўтказишнинг даврийлиги уч йилдан бери бузилмоқда. Янгиҳаёт, Жумабозор луб заводлари бўйича ўтказилган тафтишлар материаллари амалга оширилмаган, бу заводлар раҳбарлари ҳам аниқланган камчиликлар ва нуқсонларни бартараф этиш бўйича ҳеч қандай ахборот бермаганлар.

Чоралар кўрилмаётганлигини шундан ҳам билса бўладики, юқори ташкилот — Республика «Пахтасаноат» ишлаб чиқариш бирлашмаси томонидан ўтказилган барча тафтиш ҳужжатларида олдин кўрсатилган камчиликлар такроран қайд қилинаверади.

Ушбу текшириш давомида фақатгина иккита луб заводида ўн нафар моддий-жавобгар шахсларда 91,5 минг сўмлик моддий бойликлар камомади ва уларнинг 25,4 минг сўмлик ортиқчалиги маълум бўлди. Мол — моддий бойликларни сақлаш белгиланган тартибга жавоб бермайди. Тўртта луб заводида тегишли ҳужжатлар расмийлаштирилмасдан 1 миллион 120 минг сўмлик мол-моддий бойликлар сақланаётганлиги аниқланди.

Бирлашма раҳбарлиги шундай муҳитни вужудга келтирганки, бунинг натижасида пул маблағлар етарли назорат қилинмасдан сарфланмоқда. Бирлашма шу йилнинг биринчи январига келиб луб заводларидан олинган тола учун 107,7 миллион сўм қарз бўлиб қолган эди. Бирлашма раҳбарлиги бу қарзни узишни ўйламай луб заводларини мушкул молиявий аҳволга солиб қўйди. Шуни кўра-билатуриб маблағни бошқа ишларга ажратган.

Масалан, бирлашма раҳбарлиги бамисоли бекор ётган пул ҳисоблаб 600 минг сўмни йилига 10 фоиз устама тўлаш шарти билан Инкомбанкка берган. Вилоят деҳқончилик — саноат банкига эса йилига 8 фоиз устама тўлаш шарти билан 3 миллион сўм берган. «Торижӣ ва пул маблағларини талон-тарож қилмоқдалар. Чунончи, бош директорнинг тижорат масалалари бўйича ўринбосари С. Ногайнинг рухсати билан республикадан ташқари кабель саноати учун толани лицензиясиз юборилишига йўл қўйилган. Бу билан бирлашмага 1,7 миллион сўм зарар келтирилган. Ўтган йилнинг 4 июлида юборилган бу маҳсулот пули ҳамон бирлашма ҳисобига тушмаганлиги учун у дебитор қарзлар қаторига ўтказилди.

Моддий ва пул ресурслари соҳасида ҳам шундай аҳвол таркиб топган. Масалан, Солдатск электромеханика заводи директори Г. Ротштейн Оққўрғон туманидаги «Пахта» кичик корхонасига «ЗИЛ—130» автомашинасини техник жиҳатдан бундан буён фойдаланиб бўлмаслигини рўкач қилиб сотиб юборган. Уяли луб заводи директори Р. Мустафоев эса «Карвон» ширкати ҳисобига бир миллион сўм пул ўтказган, ваҳоланки бу ширкатнинг заводга ҳеч қандай алоқаси йўқ ва у савдо-воситачилик фаолияти билан шуғулланади. Қўрғонча луб заводи директори Р. Ботаев эса 1992 йилнинг декабрь—1993 йилнинг январида 61,9 минг сўмлик бензинни шахсий автомашиналарга қуйиш учун тарқатган.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ДАВЛАТ НАЗОРАТ БОШҚАРМАСИДА

ЭК» фирмасининг Ўрта Осиё филиалига 2 миллион сўм, Тошкент янги материаллар илмий-ишлаб чиқариш марказига 1 миллион 300 минг сўмлик молиявий ёрдам кўрсатилган. Бундай ёрдам пули олганлар қаторида «ЦНИИЛ», «Мебель» кичик корхоналари ҳам бор. Бирлашма ҳеч қандай зарурат бўлмагани ҳолда жами бўлиб бошқа корхона—ташкилотларга 17 миллион сўмдан ортиқ пул тарқатган, бу маблағнинг фақатгина 2 миллион сўми қайтариб олинган.

Бундан ташқари, бирлашма таъсисчиларидан бири бўлган Ўзбекистон — Сингапур «Учқун» қўшма корхонасига 1992 йилда шартномада писанда қилинганидек 6,5 миллион сўм, 1993 йилнинг январь-февралида 13,0 миллион сўм ўтказган. Айни вақтда шу қўшма корхонага ўтган йили 435,2 минг сўмлик, шу йилнинг январь-февралида 397,2 минг сўмлик фонд материаллари берилган, бу материаллар ҳамон қўшма корхона бухгалтерияси томонидан кирим қилинмаган. Текшириш натижасида яна бир ножўя иш маълум бўлди. Бирлашмадан «Учқун» қўшма корхонаси балансига ўтказилган «Тойота—Карина П» енгил автомашинаси шу вақтгача бу корхона балансига киритилмаган ва у асосан, бирлашма бош директори А. Файзуллаев хизматида бўлмоқда.

Бирлашма раҳбарлиги ва унинг бўшашувчанлиги, йўл қўйиб қўйганлиги туфайли қарам корхоналар раҳбарлари ҳам маҳсулотлар, мулк

Овқатланишнинг қимматлашиши тўловини белгилашда ҳам ижтимоий адолат қоидалари бузилган. Бош корхонада 1992 йилда ҳар бир ходимга бунинг учун 15,8 минг сўм тўлангани ҳолда, Янгиҳаёт луб заводида 11,8 минг сўм. Қўрғонча луб заводида 5,3 минг сўм, Гул луб заводида 7,6 минг сўм, Янгимихайловка заводида 0,7 минг сўм, Пискент корхонасида 1,6 минг сўмдан тўланган.

Текшириш бирлашмада бошқа соҳаларда ҳам ҳисобга олиш ва ҳисобот талаб даражасида эмаслигини кўрсатди. Ўтган йилнинг декабрида 43 тонна калта тола ҳисоботдан яшириб қолинган, ваҳоланки унинг умумий қиймати 446 минг сўмни ташкил этади.

Мавжуд асбоб-ускуналарни тўла таъмирлаш харажатларини товар маҳсулоти ҳажмига қўшиш ҳоллари кўп учради. Оқибатда ўтган йили товар маҳсулоти кўрсаткичи бўйича 3,2 миллион сўм пул ҳисоботида чалкашликка йўл қўйилган. Сотилаётган маҳсулотни аниқ ҳисобга олишга етарли эътибор берилмаётганлиги учун ўтган йилги ҳисобга олиш маълумотларида узун толани жўнатиш бўйича 56 тонна ёки 3,7 миллион сўмлик фарқ аниқланди.

Тайёр маҳсулотни вақтида сотмаслик натижасида заводларда 703 тонна калта толали каноп йиғилиб қолди, унинг 50 фоизчаси олдинги йилларда ишлаб чиқарилган бўлиб, узоқ вақт сақланиши туфайли яроқсиз ҳолга келмоқда.

Бирлашмада каноп толасига шартномавий ва эркин нархлар шаклланишини текшириш бу масалада қатор бузилишлар борлигини кўрсатди. Чунончи, хом ашё қиймати калькуляцияга қўшимча қийматга солинадиган солиқни ҳисобга олиб киритилган. Бу йўриқномани қўпол равишда бузишдан бошқа нарса эмас. Бу билан 39,3 миллион сўм фойда олинган. Луб заводлари томонидан яширилган даромадлар ва қўшимча қийматга солинган солиқ ҳам маҳсулот таннархига қўшилган. Бу пул ифодасида 10,6 миллион сўмни ташкил этган. Шундай қилиб, жарима санкцияларини ҳам қўшиб ҳисоблаганда бирлашмадан бюджет фойдасига 99,9 миллион сўм ундириб олинди.

Бирлашма фаолиятида бундай нуқсонлар кўп жиҳатдан шунинг учун ҳам содир бўлмоқдаки, республика «Пахта саноати» ишлаб чиқариш бирлашмаси ўзига қарашли корхоналардаги ҳақиқий аҳволни билатуриб, улар ишидаги камчиликлар билан муросасозлик қилмоқда. Луб тармоғи йўқолиб кетишининг олдини олиш бўйича амалий чоралар кўрмаяпти.

Юқорида қайд қилинган камчиликлар бирлашма раҳбарлиги тармоқ эҳтиёжларидан ўзи учун фойда олишга уринаётганлигидан далолат беради. Тармоқ учун умуман фойдаси тегмайдиган кичик ва қўшма корхоналар очишдан асосий мақсад ҳам шундадир. Масалан, Ўзбекистон — Сингапур «Учқуи» қўшма корхонасидан бирлашмага наф йўқ. Бирлашма раҳбарлиги унинг таъсисчиларидан бири бўлгани ҳам майли, лекин анчагина миқдордаги пул ва моддий ресурсларни шу корхона ҳисобига ўтказишини қандай баҳолаш мумкин? Бирлашма бош директори айни вақтда «Учқун»нинг бош директори эканлиги инобатга олинса масала равшан бўлади. Шу лавозимда ишлаётгани учун 1992 йилнинг июлидан 1993 йилнинг февралигача 82,8 минг сўм ҳақ олди.

Вилоят давлат назорати бошқармаси кўрилган масала юзасидан қабул қилган қарорда «Тошкент каноп» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бозор иқтисодиётига ўтиш даври шароитларида моддий бойликлар ва молиявий маблағларни ҳисобга олиш, сақлаш бўйича ишини қониқарсиз деб ҳисоблади ва бирлашма раҳбарлиги зиммасига бу ишда тартиб ўрнатиш, ҳисоб-китоб ишларининг ўз ҳолига ташлаб қўйишда айбдор бўлганларни маъмурий, моддий жавобгарликка тортиш, аниқланган нуқсонлар ва камчиликларни бартараф этиш юзасидан амалий чоралар кўриш вазифасини юклади.

М. МИРҲАМИДОВ.

● БУЛАРДАН бўлғуси «Шахмат тожи» даъвогарлари етишиб чиқса ажабмас.

А. АБАЛЯН сурат-лавҳаси

БОЖХОНА ХАБАРЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БОЖХОНА ҚЎМИТАСИ МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

ТОШКЕНТ вилояти саноат корхоналари тамғалари босилган маҳсулотлар хорижда ҳам маълум. Биргина Бекобод металлургия заводининг бозори чаққон маҳсулотларига республикамиз ва бошқа қўшни мамлакатлардаги мижозлар кўз тикиб ўтиришибди. Олди-берди, савдо-сотиқнинг бўлгани, ривожлангани маъқул. Ҳеч бир давлат бусиз тараққиёт даражасига кўтарилмайди. Аммо ҳамма нарсанинг қонун йўли билан амалга оширилгани дуруст. Акс ҳолда...

Вилоят божхона бошқармаси ходимлари томонидан «КамАЗ-5410» рақамли давлат белгиси 39—15 ФЕН автомашинаси тўхтатилиб текширилганда (Фарғона вилоятидаги 47-механизациялашган колоннага қарашли) Тожикистон Республикаси Нов районидаги 2-участка бошлиғи П. Ягодовский 10 тонна 452 килограмм металл конструкцияни Ўзбекистон қонунларини менсимасдан олиб ўтмоқчи бўлгани аниқланди. Унинг гапларига қараганда ушбу мол Чирчиқ металл конструкция заводидан олинганмиш. Мол мусодара қилиниб, П. Ягодовскийга 17500 сўм жарима солинди.

ЖАНУБИЙ Қозоғистон вилоятидан келган Н. Тўйчиевнинг ҳам омади йўқ экан. У ГАЗ-53 рақамли давлат белгиси У 62—48 ТШ машинаси ҳайдовчиси М. Дўсанов билан тил бириктириб, 822 литр пахта ёғини халқ ризқидан чегириб, четга чиқариб кетишаётганида (36 минг 168 сўмлик) қўлга тушишди. Уларнинг гапига қараганда, пахта ёғини Тошкент туманидаги нотаниш кишидан олишганмиш. Қизиқ, пахта ёғи бизда шунчалик серобмидики, уни дуч келган кишидан сотиб олаверсак?!

Мирза АБДУЛЛАЕВ,
Давлат божхона қўмитаси матбуот маркази ходими.

БЎСТОНЛИҚ РАЙОНИДА

ЭЛБЕК НОМИДАГИ СТИПЕНДИЯ

● РАЙОН ҳокими Элбек номида стипендия ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилди. Ушбу ҳужжатга биноан мактабларнинг юқори синф ўқувчилари орасида одобли, аълочи, фикрлаш қобилияти кучли йигит-қизлар ойига 1000 сўм миқдорида стипендия оладилар. Номзодлар дастлаб мактаб ўқитувчилари кенгашида кўриб чиқилади ва маъқул кўрилганлар рўйхати район халқ таълими бўлимига юборилади. У ерда тасдиқдан ўтган номзод бир чорак давомида стипендия олиши мумкин. Агар ўқувчи кейинги чоракда ҳам шу каби шартлардан ўта олсагина стипендия бериш давом эттирилади.

«ЙИЛНИНГ ЭНГ ЯХШИ ЎҚИТУВЧИСИ»

● РАЙОНДА «Йилнинг энг яхши ўқитувчиси» кўрик-танлови бўлиб ўтди. Унда райондаги кўпгина муаллимлар иштирок этиб, ўзларининг маҳоратларини, тажриба ва билимларини намойиш этдилар. Жюри аъзолари Паргосдаги 5-ўрта мактаб бошланғич синф ўқитувчиси Коммуна Аҳмедованинг изланувчанлиги, ўқувчиларни дарсларига қизиқтира билиш маҳоратига юқори баҳо бердилар ва у «Йилнинг энг яхши ўқитувчиси» кўрик-танловнинг ғолибаси бўлди.

М. АЛИОХУНОВА.

ФУТБОЛ

ЎЗГАРИШЛАР ВА ЎЙИНЛАР

ҚИБРАЙНИНГ «Бинокор» футболчиларини республика Мудофаа вазирлиги ўз тасарруфига олармиш, деган гапни эшитганимга икки ҳафтадан ошди. Ниҳоят бу масала ўтган жума куни «Пахтакор» — «Бинокор» учрашуви бошланишидан уч-тўрт соат олдин узил-кесил ҳал бўлди. Мухлислар эса стадионга «Пахтакор» — «Бинокор» ўйинини томоша қилгани келган эдилар. Негаки газеталардаги эълонлар ва шаҳар кўчаларидаги билдирувларда бу жамоаларнинг номлари ана шундай деб қайд этилган эди. Учрашув бошланиши олдидан эса ўйингоҳ радиоузели орқали «Пахтакор» Тошкентнинг Марказий ҳарбий спорт клуби билан учрашажаги эълон қилинди. Биродар Абдураимовнинг шогирдлари бундан буён Республика армия спорт клуби шаънини ҳимоя қилишлари аён бўлди.

Учрашув олдидан жамоа раҳбарлари билан икки оғиз гаплашиш мақсадида футболчилар хонасига бордим. Бир вақтлари «Пахтакор» сафида бирга қатнашган Баҳодир Иброҳимов билан Биродар Абдураимовлар бугун «рақиб». Баҳодир очиқ чеҳра ҳазил-мутойиба билан саволларга жавоб берди. Лекин Биродар билан гаплаша олмадим. Тўғрироғи, эшик олдида турган ҳарбий формадаги киши ҳеч кимни яқинлаштирмасди. Буйруқ шунақа экан.

Ўйин олдидан баданёзиш (разминка) пайтида мухлислар армиячилар сафида Биродарнинг икки ўғли — Азамат ва Жасурни кўришди. Лекин Азамат ўйнамади. Негаки ҳали унинг бу жамоада ўйнаши ҳақидаги ҳужжатларни расмийлаштириш масаласи узил-кесил поёнига етмаган эди.

Ўйиннинг дастлабки минутидаёқ Николай Ширшов ҳисобни очди. Пахтакорчиларнинг устунлиги яққол сезилиб турарди. Уларнинг эркин ҳаракат қилиши, тўпни бир-бирларига аниқ ошириши жиҳатидан тажрибалилигини пайқаш қийин эмасди. 8-минутда Дмитрий Ивангороцкий иккинчи тўпни киритди. 26 минутда Жалол Аъзамов узатиб берилган жарима тўпини боши билан Павел Бугало дарвозасига киритгач, ўйинда бироз жонланиш сезилгандек бўлди. Лекин пахтакорчилар тўла устунликни ўз қўлларида сақлай олдилар ва биринчи бўлим тугашига тўрт минут қолганда А. Маъруфалиев, иккинчи бўлимда эса Д. Ивангородцкий ва В. Кечинов (2 та) ҳисобни 6:1 га етказишди.

Шу вақтгача ўтказилган учрашувларда бундай йирик ҳисоб иккинчи бор қайд этилмоқда. Фарғонанинг «Нефтчи» клуби аввалги турда Гулистоннинг «Шифокор» жамоасини ана шундай ҳисобда мағлуб этган эди.

Ўйиндан сўнг «Шарқ» тери пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмаси, Миконд ва чинни заводи жамоаларининг таъсис этган совринлари Н. Ширшов, Ф. Магометов, Ж. Аъзамов ва Н. Ҳасановларга топширилди.

Шу турнинг қолган ўйинларида қуйидаги натижалар қайд этилди: «Орол» — «Трактор» — 1:1, «Нурафшон» — «Чирчиқ» — 1:0, «Шифокор» — «Янгиер» — 1:2, «Темирйўлчи» — «Динамо» — 1:0, «Навбаҳор» — «Наврўз» — 3:2.

* * *

Биринчи табақа жамоалари ўртасидаги шанба куни ўтказилган ўйинлар натижалари қуйидагича: «Зарафшон» — «Сурхон» — 0:4, «Локомотив» — «Боғдодчи» — 2:3, «Холис» — «Атласчи» — 1:2, «Маъданчи» — «Ситора» — 1:1, «Кимёгар» — «Машъал» — 2:1, «Сувчи» — «Савай» — 4:0, «Бахт» — «Шаҳрихончи» — 2:1, «Прогресс» — «Насаф» — 0:1.

У. ШАРОПОВ.

ҒОЛИБЛАРГА ИМТИЁЗЛАР

ЎЗБЕКИСТОН Адлия ва республика Халқ таълими вазирликлари ҳамкорлигида уюштирилган билимлар синови кўпчиликда қизиқиш уйғотди. «Ёш ҳуқуқшунос» деган мавзуга бағишланган ўқувчилар олимпиадаси республикамизда биринчи бор ўтказилди.

Мазкур билим ва маҳорат кўригида республикамизнинг турли вилоятлари мактабларидан 100 га яқин ҳуқуқ соҳаси иштиёқманди фаоллик кўрсатди. Улар матнлар асосида ёзма иш топшириб, фуқароларнинг ҳуқуқ ва бурчлари, Ўзбекистоннинг асосий Қонуни бўйича эгаллаган билимларини намойиш қилдилар.

Олимпиадада Ангрен шаҳридаги 6-ўрта мактабнинг аълочи ўқувчиси Р. Магдеев юқори кўрсаткичга эришди. У 11-синф ўқувчилари ўртасида уюштирилган беллашувда ғолиб деб топилди ҳамда биринчи ўринни қўлга киритди. Ҳуқуқ билимдони ҳисобланган бу ўқувчи 5370 сўм пул мукофотига сазовор бўлди. Шуниси диққатга сазоворки, олимпиаданинг уч нафар ғолиби Тошкент давлат ҳуқуқшунослик институтига кириш имтиҳонларисиз, тест синовларисиз қабул қилинадиган бўлдилар.

Мактабларимиз 9—10-синфлари бўйича бўлган беллашувда ғолиб деб топилган ҳуқуқ иштиёқмандлари эса Тошкент ҳуқуқшунослик коллежига синовларсиз қабул қилинадилар.

А. АКБАРОВ.

ХИЗМАТИ ЭЛГА МАНЗУР

Бекобод шаҳар, «Бекобод» маҳалласи фаоллари йиғилишида маҳалла участка инспектори, милиция лейтенанти М. Йўлдошевнинг бир йиллик фаолияти муҳокама қилинди. Инспекторнинг ҳисобот маърузаси диққат билан тингланиб, маъқулланди.

М. Йўлдошев одамларнинг милицияга ишонч-эътиқодларини ошириш учун астойдил хизмат қилмоқда. Унинг участкасида ўтган йили 18 та жиноят қайд этилиб, шундан 16 таси очилди.

Йиғилишда маҳалла фаоллари участка инспекторига сиҳат-саломатлик, жиноятчиликка қарши курашдаги ишида муваффақиятлар тиладилар.

Йиғилишда вилоят ички ишлар бошқармаси бўлим бошлиғи, милиция подполковниги М. Мирсовуров қатнашди.

Н. ОТАБОЕВ.

Ёднома

УСТА ҲАСАН

ЧИНОЗ районн қайта ташкил этилгунча Сирдарё районн, Тошкент шаҳар газеталарида ишлаганман. 1973 йили Чиноз мустақил район бўлди. Кейин мени янги ташкил этилган газетага ишга таклиф этишди. Дастлаб ўринбосар, сўнг 1985 йилгача муҳаррирлик қилдим.

Тўғрисини айтганда, ўша йиллари чинозлик қаламкашларнинг ижодлари гуруллаган, илҳомлари қайнаб-тошган даврлар эди. Таҳририятимизга Сирдарёдан Усмон Носир тадқиқотчиси Абубакир Ражабий, кекса ғазалхон Асқарали Акбарий, Фарғонадан Ҳамдамий, чинозлик шоирлардан Абдураҳим Каримий, Ўзбекистон Ёзувчилар Уюшмаси аъзоси, марҳум Ёдгор бахши Исҳоқов, уста Ҳасан Эрхўжаевлар тез-тез келиб туришар, «Умид» деб номланган адабиёт тўгарагимиз машғулотларида қатнашардилар. Ўша пайтда «Тошкент ҳақиқати»да тўгарагимизга бағишланган махсус саҳифа ҳам берилганди.

Уста Ҳасан аканинг ўғли, марҳум Ҳожиакбар Эрхўжаев бизда масъул котиб бўлиб ишларди. Раҳматли билим доираси кенг, вақти келганда тонг отгунча ҳам ишлашга қодир йигит эди. Бир куни Ҳожиакбар: «Эсон ака, юринг, сизни дадам билан таништирай», деб қолди. Бордик. У пайтда Ҳасан акаларнинг ҳовлиси ҳозирги «Наврўз» магазини ёнида эди. Уста астойдил берилиб, этик тикарди. (Ҳасан ака номи қўшни Қозоғистонга ҳам ёйилган машҳур этикдўз эди). Қучоқлашиб кўришдик. Мен ўшанда оддий этикдўзнинг шунчалик чуқур билимига, шеъриятни яхши тушунишига, арабча китобларни ўқиб таҳлил қилиб беришига қойил қолгандим.

— Ҳасан ака, мадрасада ҳам билим олганмисиз? — деб сўраганимда кулиб туриб, шундай жавоб берган эди:

— Менинг мадрасам — ҳаёт. Мустақил равишда бир домлага шогирд тушиб, ўрганганман.

Уста Ҳасан ака арабчада эркин суҳбатлашар, диний масалада район масжиди мутаваллиси билан бемалол баҳслаша оларди. Баъзан уламолар унинг олдига маслаҳатга келиб туришарди.

У пайтларда дин қатағонга учраган, давлат идораларида ишлайдиган кишилар худойиларга, диний маросимларга боришлари, ўғил ёки қизларини эскича никоҳдан ўтказишлари мумкин эмасди. Ҳайит кунлари район партия комитети «ҳуфя»лари номозга келган коммунистларни «қора дафтар»ларига ёзиб қўйишарди. Уста Ҳасан ака ҳам таъқиб остига олинганди. Гап шундаки, у киши ўзига даво истаб келган беморларни эскича илм билан даволар, бу эса тиш-тирноғигача атеист бўлганларга ёқмасди. Район фаоллари йиғилишида айтилган шу сўзлар ҳали қулоғим остида жаранглайди: «Яқинда 40 йил атеистлик қилган киши вафот этди. Партия ғояларига садоқатни қарангки, ўша одам ўғилларига ўлганимдан сўнг жаноза ўқиманглар, домлаларни чақирманглар, мени оркестр садолари остида кўминглар», деб васият қилибди. Ана, чинакам коммунистнинг намунаси!».

Албатта, бутун вужуди билан манқуртга айланган атеистнинг васиятини маъқуллаб, ҳеч ким қарсак чалмади. Бу сўзларни айтган «доно»нинг гапларидан ҳамманинг энсаси қотганди...

Уста арабча китобларни кўп ўқирди. Баъзан ибратли ҳикоятларни таржима қилиб, газетамизга олиб келарди.

Катта ўғли Ҳожиакбар фожиали ҳалок бўлгач, уста анча чўкиб қолди. Бир куни олдига борганимда, шундай деди:

— Сиздан илтимос, газетангизда ўғлимнинг ўрни йўқолмасин, Тўрахўжани ишга олинг. Акасининг ишини давом эттирсин.

Шундай қилиб, Тўрахўжани ишга қабул қилдик. У тиришқоқлиги туфайли тез орада оддий ходимликдан масъул котиблик вазифасига кўтарилди. Меҳнатдан қочмасди. Аслини олганда, устанинг барча фарзандлари меҳнаткаш, билимдон бўлиб етишганлар, олий маълумот олишган.

Ҳасан аканинг турмуш ўртоқлари Мақсуда опа 11 фарзандни тарбиялаб, вояга етказган. Ҳозир пайғамбар ёшига кирди. Мен турмуш қийинчиликларини уста билан баравар тортиб, ҳеч қачон нолимаган бу меҳрибон, мунис аёлни ҳурмат қиламан. Қани энди бошқалар ҳам унга ўхшаса, дейман...

Уста Ҳасан ака этикдўзликдан бўш пайтларида шеърлар ёзарди. Матбуотда у кишининг 500 дан зиёд шеърлари чоп этилган.

Ҳозир Тўрахўжа укалари билан биргаликда «Уста Ҳасан ва ўғиллари» деб номланадиган устахона биносини қуряпти. Бу устахона шаҳар марказида, автобус бекати ёнида жойлашган.

Ҳасан ака кўпинча Чинозда маълум ва машҳур сартарош Ҳамидулла Саъдуллаев билан ташқарига, анвойи гуллар ўсиб турган майдонча ёнига қўйилган сўрида суҳбатлашиб, ўтирарди, бутун дардини шу кишига айтарди. Ҳозир Ҳамидулла ака ҳам анча чўкиб, қошларигача оқариб кетган. Кўзлари узоқдан илғамайди. Энди ўша сўрида бир ўзи хаёлга толиб ўтиради, баъзан мижозларига қадрдон дўстининг ажойиб фазилатлари ҳақида сўзлайди.

Дарвоқе, яхши одамларни ҳеч ким унутмайди, уни соғиниб, қўмсаб яшайди.

Ҳаммамизга ана шундай ҳурмат-эътибор насиб қилсин.

ОНА ДАРДИ

Ишдан келиб, нохуш хабар эшитдим: Ҳабибанинг Владивостокда хизмат қилаётган ўғли Умиджон вафот этганмиш, тоғалари уни олиб келгани кетишганмиш. Тўғриси, ишонгим келмади. Телефон қилиб сўрай десам, юрагим бетламади. Мен бу хабарнинг ёлғон чиқишини истардим. Узоқ жой, бетоб бўлиб қолса, тезроқ келишсин, дейишганми, дейман.

Йўқ, рост экан. Кўзлари шишиб кетган, қора кўйлак, қора рўмол ўраган Ҳабиба бор-йўқ ҳолатда эди. Бизни кўриб, хўнграб йиғлаб юборди: «Сизларни ўғлимнинг тўйига айтсам бўлмасмиди?!» Онанинг бу нидосида сўнгсиз армон, афсус-надомат сезилиб турарди. Бир ёқда ўн бир ёшли қизи Гулруҳ, иккинчи томонда саккиз ёшли ўғли Жамшид белларини боғлаб, йиғлашади. Айниқса, Гулруҳ азамат акасидан айрилиб қолганига сира-сира чидолмасди. Аёллар Ҳабибани ўртага олиб юпатишарди. «Йиғламанг, марҳумнинг руҳини безовта қиласиз, гуноҳ бўлади». Лекин юрак-бағри эзилиб, қонга айланган онани юпатиб бўларканми. Мен ўшанда Ҳабибанинг бутун қувончи, орзу-умидлари Умиджон билан кетганини сезгандим.

Мен Ҳабиба билан узоқ йиллар бирга ишлаганман. У оддий ходимликдан муҳаррир ўринбосари даражасига кўтарилди. Ўшанда Умиджон нозиккина болача эди. Кўпинча онасига эргашиб ишхонага келарди. Бизлар уни гапга солиб, ҳангомалашиб ўтирардик. Ҳабиба Умиджонни тишида тишлаб, елкасида кўтариб катта қилган эди, десам янглишмайман. Қаерга борса, бирга олиб юрарди. «Худо хоҳласа катта бўлсам, қўлингизни совуқ сувга урдирмайман», дерди Умиджон. Ҳали бола бўлсада, онасининг ташвишларини ҳис этарди, унинг оғирини енгиллатишга интиларди...

Ҳабиба Тошпўлат акага турмушга чиқди. Бобур номли мактабда ўқитувчилик қиладиган оғир-босиқ бу киши Умиджонга ҳақиқий ота бўлди, у ҳам отасига қаттиқ боғланиб қолганди. Таъзияга бориб, Тошпўлат аканинг қанчалик эзилганлигини кўрганман.

Умиджон уйга ёзган хатларида бирон марта нолимаганди, «Ҳаммаси яхши, тез орада бориб қоларман», дерди яккаш. Вафотидан сал олдин юраги сезганми, онасидан телефонга чақиринг, бир гаплашайлик, деган. Ҳабиба ёмон туш кўриб, ҳавотирланиб юрганди. Ўғлининг таниш овозини эшитиб, кўнгли тинчланди. «Буйруқ чиқишига бир ой қолди, тезда бораман», деди Умиджон.

Ўша пайтда собиқ иттифоқ ҳарбий қисмларида зўравонлик, ўзбошимчалик авж олганди. Азамат йигит бўлиб етишган Умиджон дастлаб итларни ўргатувчи сифатида хизмат қилган. Унинг ўзи ўргатган қадрдон овчаркаси билан тушган сурати оилада эҳтиётлаб сақланмоқда. Кейин уни ҳибсхонага қоровулликка қўйишган. Бу ҳақда у онасига ҳеч қачон ёзмаганди.

У болалигида Абдужалол Раҳимовдан расм олишни ўрганган эди. Хизматда ҳам шу ишини давом эттирган, камчиликларни, тартибсизликларни суратга туширган, ҳамиша ҳақиқат тарафида турган. Табиийки, унинг бу фазилати бўйни йўғон, бошқаларни ўзига бўйсиндириб юрадиган аскарларга ёқмаган. Яккама-якка жангда Умиджон енгилмасди. Лекин, номардлар кўпчилик бўлиб уришган. Йигитни зудлик билан ҳарбий госпиталга олиб боришган. У нури сўниб бораётган кўзлари билан атрофга бир қарадию, «Онажон, ўляпман...» деди. Сўнгги сўзлари шу бўлди. Эҳтимол, бояқиш аскар ўлим олдидан онасига, отасига сўнгги бор тўйиб тикилишни, онасининг кўксига бош қўйишни истагандир. Афсуски, Чиноз билан Владивосток ораси жуда узоқ. Йигит сўнгсиз армон билан кўз юмди...

Умиджоннинг ҳаётига зомин бўлганлар ҳозир қамоқда. Она уларга олий жазо тилайди, тоғдек умидидан айирган номардларнинг фариштасиз юзларига тупиришни истайди.

Ҳайит куни Ҳабиба Тошпўлат ака билан ўғлининг қабрига борди. Тиловат қилишди. Назарида уйга қайтаётганларида ўғли уларнинг ортидан жовдираб тикилиб тургандек туюлди...

Ўлган билан баравар ўлиб бўлмайди. Ҳаёт давом этиши керак. Худо шунинг учун инсонларга сабр-қаноат берган. Эртага Гулруҳ бўй етиб, онаси қаватига киради. Жамшид Умиджон ўрнини босади. Уларнинг тўйларига борармиз, ғамлари унутилиб, қайтадан бахтиёр аёлга айланган Ҳабибага, Тошпўлат акага яхши тилаклар билдирармиз.

Ҳамкасбим, шогирдим Ҳабиба Шеровага «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист» фахрий унвони берилганидан астойдил қувондим. Бу унвон унинг ғамга тўлган юрагига бироз бўлса-да далда беришига, ҳаётга, ижодга муҳаббати, иштиёқини оширишига ишонгим келади.

Мақоламни Ҳабибанинг Умиджонга атаб ёзган қуйидаги шеъри билан якунламоқчиман:

Ўғлим, қабринг устида
анвойи гуллар,
Тирикликнинг шавқидан
мастона сўзлар.
Унсиз боқиб ётадирсан,
болажоним,
Нетай, ҳайҳот,
сўзлолмассан,
руҳинг бўзлар.
Бироқ мен тинглайман
сенинг сўзларингни,
Кўрадурман ёниқ,
тундек кўзларингни.
Эшитаман шўх, қаҳқаҳа,
кулгуларинг,
Ўксик дилда қотиб қолган
орзуларинг...
Ҳаёлотнинг дунёсида
иккаламиз,
Ёлғон дунё ёлғонларини
сўзлашамиз.
Ниятимиз сароб бўлган
бу дунёдан
Қўлни силтаб, армон
билан бўзлашамиз.

Эсон ҚОСИМОВ.

ҲАР ТЎҒРИДА

ҲАЁТИНИ ДАРАХТЛАРГА БАҒИШЛАГАН

Ҳиндистон фуқароси К. С. Рао сўнгги 15 йил давомида 40 минг туп дарахт экди. Уни кунларга тақсимлайдиган бўлсак ҳар бир кунга бештадан тўғри келар экан. Кўкаламзорлаштириш дек хайрли ишнинг бу толмас ишқибози 63 ёшга кирган бўлиб, Вазакхапатнамада яшайди, деб ёзади «Таймс оф Индиа» газетаси. У «Кўп дарахт ўстириш» жамоат уюшмасини тузиш ташаббуси билан ҳам чиқиб, халқ орасида янада машҳур бўлиб кетди.

Рао ва уюшманинг бошқа аъзолари кўчатларни бепул тарқатадилар, айни вақтда кўчатни якка киши экаолмайди деган қоидани тарғиб этадилар ва унга амал қиладилар. Кўчатларни экиш юмушининг ўзи, дейди С. Рао, ишқибозларни ўсимликларни муҳофаза қилишга жалб этади. Унинг айтишича, Махатма Ганди таваллуди, Ҳиндистоннинг мустақиллик куни, Нельсон Манделнинг қамоқдан озод қилиниши ва бошқа шу каби шонли саналарга бағишлаб кўчат экишни уюштириш кўпчиликни бу хайрли ишга жалб этишга хизмат қилмоқда.

ТЎПОЛОНЧИ ҒОЗ

Жанубий Африканинг Кейптаун шаҳрининг йўлдош шаҳарчаларидан бирида яшовчи Рубинлар оиласининг Жорж лақабли ғозлари ҳеч нарсадан ҳеч нарса йўқ тўполон кўтарди. Илгари ҳеч нарса билан иши бўлмай, бамайлихотир айланиб юрадиган бу парранда ҳеч кимни аямай қўйди: кишиларга ташланадиган, чўқийдиган, итларни ҳам жони — ҳолига қўймайдиган бўлиб қолди. Ғознинг эгалари ҳатто ҳуқуқ-тартибот ходимларига мурожаат қилишга мажбур бўлдилар. Бироқ келган миршаблар ҳам унинг ҳужумига учраб, ҳеч нарса қилаолмай қайтиб кетишга мажбур бўлдилар.

Чўзилиб кетган курашга қаламкашларнинг бу воқеани ёритиш учун ташриф буюришлари чек қўйди. Аввалига ғоз келганларни ҳам бир икки бор чўқиб кўрди, кейин мўмин-қобил бўлиб қолди, ҳатто уларнинг кузатувида янги яшаш жойига тиҳирлик қилмай борди. Ҳозир у жониворларни муҳофаза қилиш жамиятининг питомнигида яшамоқда, олдинги тўполончилигидан асар ҳам қолмади.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.

АХБОРОТ, ТИЖОРАТ ВА ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ — 33-99-15.

● Эълон ва билдирувлар кечиктирилмай чоп этилиши кафолатланади.

● Факт ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар.

● Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти маҳкамасининг Ишлар Бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000094. Буюртма Г— 171. 30575 нусхада босилди, ҳажми—2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 24.30.